

СПОРТ
Йоккхача яхъашка
белгалбаьлар вай
каратисташ

16

УНАХЦИЕНО
ГалгӀай мехка дийцар,
цӀий дӀадалар тоадара
хьакъехьа

15

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ГӀАЛГӀАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№36 (12663)
Тов
бутт,
26 ди, 2024 шу

Газет арадувл 1923-ча шера
майгсела бетта 1-ча дийнахьа денз

1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Сийлен хьарак»
яха орден
еннай

МЕХКА ВАХАР
Іан шоллагӀча бетта
кийча хургья 220
моттиг йола берий беш

2

ДЕШАР
Наьсаре хьалгьеш йола
ишкол, ГалгӀайчен
Іаьдала теркама
юкье я

5

КХЕРАМЗЛЕ
Шелал отташ хиларах,
цӀера кхерамзлен болх
цӀоагӀбу МЧСа

6

ТОЛАМ
ГалгӀай мехка шера
толашагӀа волча
хьехархочун цӀи
яьккхар

9

КХОЛЛАМ
Литературан классика
Чахкенаькьан
Капитона хетабаь
гойтам дӀахьоргба
вай мехка

10

@gserdalo

vk.com/gserdalo

Дзен сердало

www.serdalo.ru

Туризма цӀай
Дуне довзаро ваха Јомаву

7

**Балха
аьттув**

«Фермерий
ишколе» балха
говзал лакхъергья
кхоана
хургволча 30
ахархочо

3

НАЦИОНАЛЬНЫЕ
ПРОЕКТЫ
РОССИИ

Керда къаман проект йоржаеча, дакъа лоацаш хургья вай республика

Аьхенаькъан Марем

«Вахар латта доакъ-ош» яхача къаман проектанна чуйолхаш хургья наьха вахара хьал тоадарах йола паччахьалкхен программаш чулоаца 8 федеральни проект. «Сердало» газетага Мехкадаь, Паччахьалкхен зарбан болх лелабераша яхачох, керда къаман проект йоржар вай республиканна чоагIа лоархIаме да, хIана аьлча цунга гIолла йоржаргья кхийола программаш.

Тахан ювцараш я, харцар кжерам болча цIенешкара нах кхычыхьа дIачубахийтарах, керда гIишлош хьалъярах, шахьара моттигаш тоаярах, ЖКХ оагIонца дувзаденаш тоадарах йола проекташ. Къаман проекте чудодаш хургда машиний наькъаш тоадар. Наький гIулакхех йолча министерствос къоастадеш латт кердача къаман проектага гIолла тоадергдола наькъаш.

«Бахархой вахара хьал дикка тоадеш хургья керда къаман проект. Цу проекта чуйолхаш йола федеральни проекташ шахьара моттигий куц эргадоаккхаш, ЖКХ оагIонца дувзаденаш тоадеш, иштта кхыдола лоархIаме балхаш дIахьош хургья. Мехкарча бахархой вахара хьал тоадеш хургда из деррига», - аьлар вай Мехкадас Келаматанькъан Махьмуд-Иаьлас.

Іан шоллагIча бетта кийча хургья 220 моттиг йола берий беш

Курскенаькъан ИбрагIим

Болх бIаьхбенна лаятта ТIой-Юртара берий беш, Даьла къахетамца, кастга ший наIараш хьаелла кийча хургья. Вай Мехкадас Келаматанькъан Махьмуд-Иаьлас белгалде-

чох, 220 бер тIаэцаш йола берий беш 2025-ча шера Іан шоллагIча бетта кийча хургья, ший хьалхара хьаьший тIаэца.

«Цу юртарча наха чоагIа сатувсаш йолча берий беша сеца

лаьтта болх юха дIаболабе, аьнна, тIадилладар аз дIадахача шера. ТIой-Юрта 17 эзар совгIа нах бах, дукха бераш да, хIаьта болх беш цхьа берий беш мараяц.

Керда берий беш хьаелла-ро дикка аттачахьа доаккхарг-

да ноаной хьал, шоай арIа хьакхачарга хьежаш, хьалха санна дукха латта безаргбац наьха», - белгалдир вай Мехкадас. ГIишлон балхаш тоадарах йолча программага гIолла дIахьош ба из беркате болх.

СКФО квартираш чура паргIатагIа я, мехка ераш юкьера хьаййцача

Курскенаькъан ИбрагIим

Кьилбаседа Кавказе гIолла хьальеш йола квартираш паргIатагIа я, мехка еш яраш юкьера дIалаьрхIача.

Из иштта лаьрхIар (ЕРЗ.РФ) гIишлош ерий ЦаI йолча тароний эксперташа, из бар 2024 шера тов бетта Кавказ РБК хьал миштад хьожаш оттабаь мах.

Тахан Россес хьальеш йолча квартирай юкьера моттиг 49,1 кв. м. я, шин шера из хьокхам лаьгIбеннаб 0,5 моттигага кхоачаш. Иштта дале а, Кьилбаседа

Кавказа ийг республике квартираш кхы а дукхагIа хьалью.

Хьалха я ГIалгIай Республика, цига цар дIалоацаш йола моттиг 81,4 кв. м. я. Цун тIехьа: Нохчий Республика - 74,5 кв.м.; ГIаьбартой-Балкхарой Республика - 64,6 кв. м; Кьилбаседа Хирий-Алания Республика - 62,5 кв.м.

РБК яхачох, РФ ГIишлон Министерствос лаьрхIад, 2024 шера, кхоалагIча квартал, вахара гIишлон цхьан квадратни метрах бола юкьера рыночни оала мах 11%-га кхоачаш лакхбе, карарча шера хьалхарча

кхьаь бетта хинначунца нийсбича. Кьилбаседа Кавказа мот-

тигашка юкьера мах 10-34 %-га кхоачаш лакхбала тарлу.

ГIалгIай паччахьалкхен 100 шу дизара хетаяь кхетаче хилар къаман библиотеке

ГIазданаькъан Ахьмад

«ГIалгIай паччахьалкхен - къам доаржадара оагIув» яха, гIалгIай паччахьалкхен 100 шу дизара хетаяь, кхетаче хилар Шолжа-Шахьарерча къаман библиотеке. Цига гулбелар Халкъа Гуллама доакъашхой, Илман, кхоллама болхлой, хьехархой, йоазонхой, студенташ, журналисташ.

XX-ча бIаьшерен 20-ча шерашкар денз; къаман политически, культуран, вахара-экономикан оагIонашка мел

хиннача хувцамех дувцаш; докладаш ийшар цу кхетаче Илманхоша-историкаша, архива болхлоша, мохк тохкараша. Кхетаче хьайийллар Халкъа Гуллама вице-спикер волча Пхьаранькъан Руслана. ГIалгIай мехкарча йоазонхой Союза хьалхалатгача Ноакастхой Хаважа доклад ийшар цига. Цо дийцар, къаман литература хьакхоллаш хьалхалаьттарех, къаман литературий балхех, иштта кхыдолча лоархIамеча оагIонех», - яхаш, хоам бу «Сердалога» къаман библиотеке болхло-

ша. «Са ГIалгIайче» яхача лостамагIа байташ, эссе язъеча яхьашка котбаьннарий цIераш яьхар кхетаче. ГIалгIай меттала эггара дикагIа йола байт язъяьй БIарахой ЖIовхьара, эрсий меттала язъяьча байташта юкье белгалъяьлар Элиадзе Эльзира, «Эссе «Са ГIалгIайче» яхача оагIонца къахьийгарашта юкье хьалхара моттиг Тазенаькъан Раянайна елар. Грамоташ, совгIаташ денна белгалбир котбаьннараш.

Тема операце доакъашхо д'аваьнна, таьзет хилар Наьсаре

Аькхенаькъан Марем

Украинерча т'ема операцен юкье вахар хьадар Г'аьзе-Коарча Малсагнаькъан Х'арона.

ВоI д'аваьнна сагото яраш болча баха хилар республикерча Паччахьалкхен кулгалхочун Г'онча вола Йовлой Мухьмад, иштта кхьбола хьакимаш. Из хоам «Сердалога» бир Мехкадаь зарбан болх лелабераша. Мехкадас Келаматанаькъан Махьмуд-Таьлас т'адиллар; Малсагнаькъан Х'арона цаг'арча наха г'о де, аьнна.

«Даьхен Лорбой» ганза моттигерча филиало СВО б'лухочун йоIа новкъостал дир

Г'азданаькъан Ахьмад

«Даьхен Лорбой» ганза г'алг'ай филиале ера Наьсарен вахархочун Кьамурзой Руслана фусам-нана, из ва лаьрх'агача операце доакъашхо.

Цо дехар дир, ший йоI ИнГУ бюджетни отделене деша оттае новкъостал де, аьнна. Цун дехар кхоачашде эттар ганза лаьрх'агача йоIа болхло Беканаькъан Фатима. Цун из в'ашт'ехьа а даьлар. СВО доакъашхочун йоIах исторически факультета студентка хилар.

«Вай майрача б'лухочун фусам-нана Кьамурзой Хади ший ц'ендаьца пхи бер кхедеш я. Воккхаг'а вола воI ший даь ларах д'аваьнав, из х'анз Даьхен г'улакх деча ва. Из ва Михайловски т'ема артиллерийски академе курсант. Сона ч'оаг'а дика хет цар йоI деша оттае в'ашт'ехьадаьнна», - аьлар «Сердало» газетага Беканаькъан Фатимас.

Белгалду, федеральни оаг'орахьара деш дола новкъостал доацаш а, Г'алг'айче лаьрх'агача операце дакьа лоацаш болча б'лухой дезала г'о ду.

Г'алг'айчен бахархочша, Таьдало доаккхал ду вай турпалхоех; денал долаш, Даьхе лораяра декхар дизза кхоачашдеш латтарех.

Балха аьттув

«Фермерий ишколе» балха говзал лакхьергья кхоана хургволча 30 ахархочо

Курскенаькъан Ибрах'им

Россельхозбанка, Юртбоахама г'улакхех йолча министерствос, г'алг'ай паччахьалкхен университета цьхана в'ашаг'ьелла «Фермерий ишкол» я вай мехка, ший болх д'аболабеш. «Зоотехни», «Агрономи» яхача оаг'ошцара кхетам лакхбеш, дешарда кхоана хургволча 30 фермера. Дешар чакхдаккхарах дола дипломаш хьаэцаш, 2,5-3 бетта цу балхах болча кхелахашта шоай бизнес - лаьрх'араш гойта деза цар.

Къахьега болалуш болча фермерашта боккха аьттув луш, шоай г'улакх д'адоладеш ха мел дезар Юмадеш я «Фермерий ишкол». Юртбоахаме болх бе, нийса доал де мел эшар довзаргда доакъашхочта. Иштта таханарча хана хьадаржаш латта цу муг'арера кердадараш Юмадергда цар.

«Проекта керттера, лоарх'аме декхар - д'аболалуш болча фермерашта шоай г'улакх хьаделла, тхьовра денз хьа цу оаг'онца болх берашта шоай бизнес дикка йоаржае

г'о дар. Каст-кастта нийслуш хул, геттара ч'оаг'а къахьега, ший х'ама доаржаде ловш волча сага цу оаг'онцара говзал, кхетам ца тоьаш, дуккхадараш ца довзаш», - дийцар Ставрополерча Россельхозбанка филиала кулгал деча Сенокосов Алексейс. «Фермерий ишкол» яхача проекто, кхетам бенна ца леш, боккха аьттув лу студенташга.

Шоаш мел Юмадаьр йоккхача, лоарх'амеча моттигашка ха д'ахьош, д'ач'оаг'иде йиш хургья цар. «Фермерий боахама боаг'агача боараме доал де,

юртбоахамера г'улакхаш дика довзаш хила веза саг. 250 сахьата лаьрх'а йолча кхетам лакхбеча онлайн-программо шоай проекташ йоаржае аьттув лу царна», - белгалдир университета ректор йолча Галбаканаькъан Фатимас.

«2020-ча шера денз, хьайоаг'агача «Фермерий ишкол» Россерча 6500 совг'а болча бахархочта юртбоахаме бизнес д'айолае г'о даьд. РФ 15 керда моттиг йолаш, 50 доазув да проекте дакьа лоацаш. Цо хьагойт, из мел эшаш, боккха, лоарх'аме болх ба тахан.

Молочанска г'о лоаттадеш я вай республика

Г'азданаькъан Ахьмад

Молочанска г'о лоаттадеш, цига хинна хатараш юстардоахаш, къахьегаш я вай мехкара тоаба.

«Таханарча дийнахьа, библиотекан тхов хувцаш, Ленина урам т'арча № 137 яхача

в'ашт'ара даьча ц'ен тхов тоабеш бола болх йистебаьннаб. Иштта вай мехкарча болхлоша Новая оалача урам т'ара хин камераш хийцай, Корова оалача юрта, Молочанскерча Шевченко оалача урам т'а лампаш ег'ай. № 2 йолча ишколера, «К'адарг» яхача берий бешара йовхал лоаттаю тур-

баш хийцай, коа лампаш ег'ай. Новониколаевка, Козолуговка, Молочанск яхача юрташ хий лоаттаду г'ирсаш тоадаьд, Запорожьерча берий беша йовхал лоаттаеча моттига турбаш хийцай. Боккха болх д'ахьош къахьийгад вай болхлоша Молочанскерча интернате цьхьаца хувцамаш

деш», - дийцар «Сердалога» г'ишлон балхех йолча министерствос.

Шу совг'а ха я, вай мехко Токмакски кхален моттигашта новкъостал лоаттаду. ВСУ чухьелхача юрташга, шахьарашта г'о дар вай декхар да тахан.

СФР по Республике Ингушетия

Отделение СФР по Ингушетии проактивно оформило сертификаты на материнский капитал 1270 семьям

ГалгIай мехка наьна капитал оала болх дIахо беш ба

Коазой Мадина

СФР гIалгIай отделене яхачох, ер шу дIадоладелча денз, республике дIахьош ба наьна капитал оала ахча дIалуш бола болх, цу юкIа из хьа-ийцад 1270 дезало.

Керда хьалаш мишта болх беш да а, вахара новкьостал дар аттача мишта доаккхаргда а дийцар ГалгIай Республике Голла йолча СФР давкIа кулгалхочо Йовлой Зубейрас.

«ЗАГСа болхлошка-ра, нанас бер даь хиларах хоам хьакхьача пхе дийнахьа, из ше-ше дIадохийт наьна доала-хьарча кабинет, из я госуслугаш оалача портала тIа. Цига Голла цу дезала таро я ший ахча хьаэ-ца е цох ший де дезар де, иштта юхедиса ахча хуле цунна тIахьожам лоаттабе. Дехар а ца яз деш, наьна капитал оала ахча хьаэцара никь лелабеш ба 2020 шера денз», - аьлар Йовлой Зубейрас.

«Наьна капитал оала ахча 2024 шера 630 эзар 380 сом да хьалхарча бера, шоллагIа бера 833 эзар сом да, нагахьа санна хьалхарча бера из ахча хьаэцанза дале.

Нагахьа санна хьалхарча бера из ахча хьа-ийцадале, тIаккха луш дола ахча шоллагIа бера 202,6 эзар сом да.

Из ахча шийна бакь-хьа хетача массехк давкIа дIадахийта йиш йолаш да, цу юкIе вахара хьалаш тоадара, берашта дешара Iалашо яра, (иштта деша даха ха йоацача берашта а, бера кхо шу даларга ца хьежаш), наьна хургдо-ла пенси вIашагIдоллара, могаш доацача берашта цар могашал метта-оттае лорий гIирс эцара, бера кхо шу даллалца хIара бетта наьна капита-ла тIара ахча далара (на-гахьа санна мехка отта-баьча боарамал, 29 052 сом лохагIа цар фусаме чудоагIаш дар хуле), - аьлар ГалгIай республике Голла йолча СФР давкIе.

Кагирхой кхлебеш

ГалгIайчен викалаша шоаш гойтар, «Россе турпалхошта хетаю» яхача кхетаче

ГIазданакьан Ахьмад

ГалгIайчен сийрдача кхоллама интеллигенце ше гойтар «Россе Турпалхошта хетаю» яхача халкIа Даьхенцара безам совбоаккхаш йолча кхетам балара кхетаче-фестивале, цига массадолча цун доакьошка дика давкIа лавьцар.

Кхетаче дIахьош дар хьаьша-да тIаэцара тIера болча Селий мехка лавьцар, цига гулбелар мехка массайолча моттигашкара цхьа уйла йола нах. Уж хьалло-ацаш бар дукхача кьамий мехкара Даьхен кхерамзле лораеш латтараш, цар сий деш, лерхIамца царна баркал оалаш.

Гамзатов Расула цIерагIа Кьаман библиотеке дIадихьар «Даьхен амал дара культура, Iадаташ» яха герга истол. Цига хиннараша дийцар кагирхошта Даьхенцара безам совбоаккхаш кхетам баларах, цу давкI тIа карагIдаьннарех, культуран моттигаша шоайла бувзам лелабергбола никь кердабаккхарах.

Герга истол дIахьош давкIа лоацаш бар кхоллама тоабай кулгалхой; Селий мехка, ГалгIайчен, Нохчий, Кьилбаседа-Хирий, Габартой-Балкхарой, Ставропольски края Илман, культуран болхлой, кхоллама союзий доакьашхой, студенташ.

Кхетаче дIахьош дийцар Даьхе езаргIолча тайпара бола кхетам луш юкIедаха дезача мах барех, уж лора-дарах.

Кьамаьл даьраша белгалдир, Iадаташ чоагIдар, лорадар массадолча давкI тIа лоархIаме хилар, культуран мах бараш лораде дезарах, кагирхой политика, дешар лакхача боараме давккхарах. Тахан, цаьхьа, чоагIдеш дац

вай мехка Iадаташ лорадара хьал.

Кьаман мах бараш диц ца деш, Даьхе езаш, кьаман Iадатех хьабоала пайда лелабе ховш хила беза кхувш боагIараш, аьнна, белгалдир цар. Кьамашта юкIе юкI йолла гIерташ дола зуламе гIулакхаш юхататга ховш, нийса дIахьош хила беза вай кагирхой. Таханарча дено дIадеххача беса хила беза кагирхошта луш бола кхетам.

Герга истол вIашагIделладар, шоайла балха говзал эцара, цига гулбеллараша дийцар кагирхошта лертIа кхетам баларах, уж нийса кхелбар, цар сакхетам совбаккхарах, Даьхе езаш уж хургболаш царна тахан латташ дола хьал хьалхадаккхарах.

ГалгIайчен викалий кулгалхо хиннача Абдурзаканакьан Аьсета дийцар, укк массехк шера Республикан-

ски халкIа кхоллама Цено, Цхьорой I. Д. цIерагIа ГалгIайчен Лоаман кадетий корпусача, иштта ГалгIай Республике Голла йолча Россе ФСБ анзорий урхалленца айхха бувзам лелабеш хиларах.

Кхетаче-фестиваль йистейоалаш, Даьхенцарча безама программе хоза, доккха концерт делар, цига Махачкаларча керттерча майдан тIа дукха хьаьший, хьажа баьхка нах гулбеннабар.

Укхача юха а сцена тIа яьлар ший концертни номерашца Цхьорой I. Д. цIерагIа Лоаман кадетий корпуса вокалистий квартет, кулгалдеш яр ГалгIайчен цIихеза хьехархо ГIарбакханаькьан Люба, иштта Эбарг-Юртарча кружока Цен дешархо Хьаьшанаькьан Имана, из Юмалуш я, начIал долча хьехархочо Пхьиленаькьан Фатимас хьехаш.

ГалгIайчен кьонача викалаша шоай сцена тIарча говзалца цига хьожаш хиннарий дегаш гIаддигар, цар гойтар шоай хоза оазаш, ашарашка Голла шоай дега уйлаш дIайовзийта ховш хилар.

Хьажа баьхкача наха дукха тIоараш дийттар; хоза, безам тIабодаш илlesh доахаш хинна вай бераш хьаллоацаш.

ГIарбакханаькьан Люба, Пхьиленаькьан Фатима боккьонца бола шоашта караденнача гIулакха говзанчаш ба. Уж иштта хиларах, ГалгIайчен дукха кьона начIал дола бераш дегIадоагIаш да, цар иштта гIадбуг шоашка ладувгIа баьхкараш.

Цу тайпарча хьехархоша беш бола болх тIехьаленна хул, из Даьхенцара безам совбаккхара, искусство, культура лораяра, лертIа гражданах кхелбара накьабоал.

Наьсаре хьалъеш йола ишкол, Галгъайчен лаьдала теркама юкъе я

Гизданаькъан Ахьмад

Наьсарен юкъе хьалъеш латта ишкол, Галгъайчен лаьдала теркама юкъе лоаттаеш я. «Сердало» газета яздаь хиннача беса, ханз из гишло йистейоалаш я. Карарча хана, гишлонхоша терко лоаттаю ишкола спортзала, тера балхаш дахара, технологически гирсаш лооттадара, гонахъара доазув тоадара.

Тахан из ишкол хьалъяра болх мичахъа кхаьчаб хьедар Паччахьалкхен председатела Глонча Балахоев М., иштта гишлошъяра министр Иленаькъан М.

«Вице-премьер гишлон массайолча гаташ тла хилар. Гишлон пенаш арахъара хьалдеттад моттигерча кирпичка, чура балхаш даьд дикача гишлон материалах. Проектага диллача, цу дешара моттиге да дешархошта дешара а физически культуранна а мел эшаш дола хьалаш.

Цига иштта лаьрхлай йоккха холл, къабстга барзкъа хьалъолла моттиг а йолаш. Цу гата тла я столови, кхача кийчбу моттиг, дешархошта, хьедархошта лаьрхлай лифт. Массанахъа дикал лакха йола налараш

оттаяь, иштта керамогранит Юбиллаб. Йиллача хана уж балхаш йистедоахаш латт», - аьлар «Сердало» газетага Галгъайчен гишлошъяра Министерстве.

Белгалду, 720 моттиг йола Наьсарера ишкола хьалъеш я

«Дешар» яхача къаман проекта чуйоагъаш. Из дешара моттиг хьалъяра 640 миллион сом хьождаьд. Гишло хьалъеш латт Чеченская урам тла. Гишлонна лаьрхлай хьакъоастадаь лаятта 22 эзар квадратни метр да.

Харцара кхерам болча цлагларча 140 сага керда фусамаш лургъя

Ахькенаькъан Марем

2017-ча шера Иан шоллагъа бетта 1-гъа ди тIакхачале, харцар кхерам болча хьале да, аьнна, къоастадаьча цIеношкара болх дIахьош ба мехка.

Ер шу йистедалалехь, иштта хьале долча 31 цлагIара 140 саг кхыча фусамашка дIачухийтаргва республикерча паччахьалкхено. Мехкадаь паччахьалкхен зарбан болх лелабераша белгалдечох, доазон хьал тоадарах йолча ганзера цу гIулакха лаьрхлай 67 млн совгIа рузкъа къоастадегIа. МагIалбике бахаш бола нах фусамашка дIанийсбеш, дIагIоргда из ахча.

«Наьха вахара, унахцIенонна кхераме дола хьал ханнахъа довза, нийсде деза. ПаргIата, кхераме доацача цлагIа дIачубаха Iоховшарга дукха сатийсад цар. Вай декхар - наьха вахара хьал атгача даккхар», - аьлар вай Мехкадас, из болх дIахо а дIахьорголаш ба, аьнна, белгалдеш. 2024-ча шера денз, республикере 497 саг, чуле пайдана йоацача фусамашкара, кхыча цIеношка дIачухийтаь.

Лайчилла бетта Магасе хьалъяь яргъя, йлаьхъенна хинна ишкол

Ахькенаькъан Марем

Галгъайчен кулгалхо Келаматанаькъан Махьмуд-лаьла хьедар 704 моттига лаьрхлай хьалъеш латгача ишколага. Из я Магаса парка доазон юххе. Дика хъа я из хьалъеш латта. Лайчилла бутт юкъекоачаш йистеяргъя из гишло, - аьлар мехка Кулгалхочунга.

Юкьерча дешара гишло хьалъяь яла йоалл. Тера балхаш доалаш латт, ловзара моттигаш кийчъаьй, электричество, кхыдола балхаш кастта хьадаь даргIа.

«Дукхача шерашка наха сатийсадар керда дешара моттиг

йистеяларга, цига бераш деша аха доладаларга, царна лерттIа дешара моттиг хиларга сатувсаш бар уж 2021 шера. Гишлош хьалъеш гаьнаьлча, бахархошта а цатоам боал», - аьлар Келаматанаькъан Махьмуд-лаьлас, ше цу моттиге вахача хана.

Галгъай Республикан Кулгалхочун, Паччахьалкхен зарбан болх лелабераша хоам бир; мехка Кулгалхо цIаькха а хьажла лаьрхлай ва цу гишлонга лайчилла бутт юкъекоачаш, аьнна.

Белгалду, парка даькъ тIа из гишло хьалъе йолаьй 2018 шера «Фусам, шахъара хьалаш» яхача къаман проектах, бакъда болх цкъа соцабаь Ийнабац.

Галгъай мехка гишлош хьалъеча карагIдоаларех дийцар Кьилбаседа Кавказстате

Ахькенаькъан Марем

Карарча шера наджгоанцхой-маьцхали бетташка 2 818,5 млн сома гишлон болх баьб, из ба 74,7% дIадахача шера хинначунца нийсдича, яхаш, дийцар Кьилбаседа Кавказстате.

Ер шу дIадоладелча денз, хьалдаь даьннад 43 эзар кв.м. йола дукхаза ваштIара даь цIа, иштта хьалъаьй нах чубахара йоаца гишлош 48,6 эзар кв. м. Цул совгIа, моттигерча бахархоша, шоаш 619 цIа хьалдаьд кредитех, из я 92,4 эзар кв.м, из дIадахача шера укх хана хинначул 19,2 эзар кв.м. дукхагIа да.

Белгалду, шоашкара гишлош еш бараш 68,2% хилар, мехка хьалъяь гишлош дIалаьрхIача.

Къаман проектага гIолла, 8 моттиг тоаяьй вай мехка

Ахькенаькъан Марем

Шахъара куц тоадарах йолча къаман проекта чуйодача шахъара моттигаш эргайоахача моттигерча проектага гIолла, укх шера вай мехка 20 доазув тоадеш латт. Карарча хана болх йистебаьннаб 8 моттиге.

«Таханарча дийнахъа кийча я МагIалбикера, Илдарха-Галий тIара, Шолжа-Шахъарера, Наьсарера, МагIалбика, ЖIайрахъа кхалешкара моттигаш. Иан хьалхарча бетта 1-ча денга кхачалехь, болх йистебаккха лерхI юхедисача доазонаш тIа.

«Шахъара хьал тоадарах йола къаман проект республиканна чIоагIа беркате хиннай; наха салаIа моттигаш, спорта доазонаш кийчдарца. Тоае езаш йиса моттигаш а, боагIача боараме доаккхал де йиш хургIолаш, кийча хилийтар лоархIаме да вайна тахан», - белгал-

дир Мехкадаь зарбан болх лелабераша, Келаматанаькъан Махьмуд-лаьлан къамаьл теркаме а лоацаш. Шахъара куц эргадаккхарах йолча къаман проекта лаьрхлай федеральни оагIоно хьахьождаь ахча 125 млн да, цунга дIадода деррига ахча 127 млн сом да.

Берашта доагIа ахча хьа ца хьожадеш, йитача кхалсага гIо дир УПЧ

ГIазданаькъан Ахьмад

18 шерга кхачанза диъ бер долча кхалсага берашта хIара бетта доагIаш дола ахча хьа ца хьожадарех, дукха бераш дола нана латкъа яха езаш хилар УПЧ.

«СФР сога хьаяхар нийса дац, са берашта доагIаш да из ахча. Тхона хьатIадоагIаш доккха хIама дац, деррига каьхаташ аз дIачуденнад царга», - язду йиш ехача диъ бера нанас. Россех вахара ганзага гIолла из гIулакх таьха эттар сага бокьонех вола викал. Болх дIабихьачул тIехьагIа, соцам бир, диъ бера хIара бетта 14 390 сом ахча тергдолаш. Деррига техкача, Россех вахара ганзерча болхлоша чIоагIдир, из ахча цун берашта доагIилга.

Сага бокьонашца дувзадена гIо дергда вай бахархошта, мах боацаш

ГIазданаькъан Ахьмад

Селхан бахархой тIаийбеш хилар сага бокьонех вола викал ЦIечой ИбрахIим, республикерча Адвокатий палатан президент Ховтанаькъан Зарета.

«ГIалгIай республикерча бахархошта цар бокьонашца дувзадена, мах боацаш гIо дара Ди» яхача вахара проектага гIолла дIахьош болх бар из. Юридически оагIонца, мах бала ца безаш, мехкахошта новкъостал дара тIехьа дIахьош яр кхетаче. Из хоам «Сердало» бир УПЧ.

«ГIо деха баьхкача бахархошта хайра, шоай бокьонаш меттаоттаяра тIехьа малагIа гIулакхаш юкъеодоладе йиш я. Иаьдала бокьонга хьежжа техкар хIара сага лоткъам, хаттар. Цига дIатIаводача сагага ший паспорт хила дезар. Геттара дика дар, ший хаттар сага ма дарра каьхата тIа яздаь дIачулуш хинна хилар», - дийцар тха газетага.

Иштта, мах боацаш, гIо даро бахархошта новкъостал ду шоай бокьонаш йовза, меттаоттае. Наха юкъе иштта кхетаченаш дIакхьар геттара лоархIае да тахан.

Шелал отташ хиларах, цIера кхерамзлен болх чIоагIбу МЧСа

Коазой Мадина

ЙIовхал лоаттаяра ха дIайолалуш хиларах, МЧСа болхлоша цIи ялара кхерамзлен болх чIоагIбу, хIана аьлча цу хана шолханаца дукхагIа хул цIи ялара хьал. Цу тайпара моттигаш дIадахача шера 14 эттар, 11 моттиг хилар газа угарах

наьха могошал талхаш, яхаш, хоам бу «Сердало» газетага ГIалгIай Республике гIолла йолча Россех МЧС ГУ зарбан болх лелабераша.

«ХIара пешка хьалхашка, 70-50 см йолаш аьшка лист хила еза. Из лаьрххIа цIи ялара кхерамзлен лелаеш я. Пешка кIур арауха мотти-

гаш каст-каста цIенъе еза. Пешка чу цIи ювзаш; бензин, феткен, кхыйола ала балара тIера хIамаш лелае бокьояц», - аьлар ГIалгIай Республике гIолла йолча Россех МЧС ГУ нах лорабара балхатIахьожам лоаттабеча урхаллен кулгалхочо, Керттерча урхаллен кулгалхочун декхараш кхоачашдеш волча

Котанаькъан Ахьмада.

ЦIи ялара кхерамзлен Iалашо яра, МЧС болхлой, коашка чуувтгаш, болх беш ба; цар наха хьалхадарох, шоаш а гонахьарбараш а лорабара бокьонаш лелаяр. Даим доагадеш долча гIирсаьшка хьожаш хилар, ший ханнахьа кхоачамбоацараш гучадоохаргдолаш.

Кьилбаседа Кавказа полице колледж хьайийллар Наьсаре

ГIазданаькъан Ахьмад

Кьилбаседа Кавказа полице колледж хьаеллаш, кхетаче хилар Наьсаре. Вай мехкарча кагирхошта боккха аьттувлуш да из гIулакх, хIана аьлча, хIанз гаьна дIааха ца безаш, шоай мехка деша йиш хургья цар.

«Наьха бокьонаш лораш, зулама духьала кьовсам лоаттабеш шоай никь дIабахьа чIоагIо йир студенташа кхетаче. Мехка хьал лорадеш, боагIача боараме, бехктокхаме каьхьегаш лагта лаьрхIа ба уж», - дийцар «Сердалога» республикерча Паччахьалкхено.

Кьилбаседа Кавказера Iаьдала оагIонцара дешар доаржадара тIехьа, лоархIае дакъа дIалоацаш да колледж хьаеллар. Плице каьхьегаргдола болхлой дика кийчбеш, иштта Iаьдала, дешара моттигашта юкъера бувзам чIоагIбеш хургда из гIулакх.

Тха газетага беча хоамах, полице колледжера дешар дIадоладеннад. Герз тоха, моллагIа хатар хиннача духьалъотта, иштта кхьодола хIамаш Iомадеш лагт студенташа тахан.

Дуне довзаро ваха Юмаву

Тов бетта 27 ди – туризма цай

Ирчакханаькъан Сали

Вай мехка миссел туристаш болаш мохк хургбий-хьогI дунен тIа, аьнна, хеталу. Вай Сибрера цIадаьхкача хана денз, дунен ялхлагIа дола дакъа дIалаьдча мехка массайолча миинге хIана бац, аьнна, го йиш яр хIара бIаьсти ара-хьа дIауха маIа нах, гурахьа мара юха цIаберацар уж. Балхаш де уха уж го йиш яр Новосибирске, Воронеже, Костроме, Казахстана арешка, Куйбышеве, Ростове, Ставрополе, еррига моттигаш йийца варгвац. ВIалла хьона уж бац аьнна хетача моттиге гучабоалар уж хьалха, хIанз-м хIаьта а бар уж хьо дIа мел хьежача. Са лела вийзав, кьона волаш, дуккхача вай мехкарча шахьарашка, цкъаза вIалла дагадоацараш а нийслора арахьа. Царех цьа-дараш дувца безам ба са ухк йоазонца.

Эскаре гIулакх деш волча вешийна тIехьавахавар со Украинне. Цига хинна а хинна, Киеверча аэропорте хьавера со наьнаца. «Борисполь» цIи йолча йоккхача аэропорте цIоз миссел адам дар, шоай самолёташка хьежаш. Тха самолёт 16 сахьата хьежа везаш яр. Аэропорте мел йола буфет, киоск яйза ваьлча а, дукха ха йи-саяр самолёт хьая. Дукхача кьамий метташ декар цу чу, бакьда цу юкье хозаш бацар гIалгIайбар. ЦаI мукьагIа гIалгIа кхетавалара укхаз, яхаш, со лелача хана, гаьннара велакьежаш воагIа наьсархо вайра сона. Са уйлаш йийша, Дала вайтача санна вар из. Наь-

сарерча цIермашина станце яр цIермашинаькъахой дукха йоккха йоаца тайп-тайпара товараш а кхача а бохка тика, цу чу латтача Элжаркъанаькъан Папура воI вар сона духьалвоагIаш хиннар. Массехк сахьат са цига яккха езаш йола ха лоацIир цу зIамигача сага. Из цIавоагIаш вацар, кхыча шахьар тIа водаш вар. Вешта аьлча, «Борисполь» даьккха ялхайтта сахьат а гIалгIа ца кхеташ дIадаханзар.

Гетгара а тамаш йир аз Новосибирскера Омске ваха, цигарча цIермашина вокзале сайна нийсденнаох. Бийсан набклезига ярах, набара тар еггIа-луш, бIаргаш IовIашкаухаш, ах тхьайса, ах сома волаш вагIача хана, гIанахьа гуш санна вок-

зале чугIолла волавенна лела сай наьна-веший воI вайра сона. Бакьдолий-те ер, сомагIа доли-те ер, аьнна, бIаргашка бийнаш чухьекхар аз. Бакьда гуш дола сурт дIадоалаш дацар хьалхашкара. Из сомагIа дар. Цьхана цIавера тхо шиь Омскера Наьсаре кхаччалца.

Цьхьаькха теркам тIаоза цьхьа моттиг ювца безам ба са. Тха гаргара зIамига саг вар, амал даь ваьнна, эскарера цIавоагIаш. Цун командир хинна эпсар венавар цунца Кавказе, духьал лоамашка хьажар духьа. Пушкина, Лермонтовс, Толстойс хестадаь лакха лоамаш бIаргадайна, боккха тоам хинна цIавахар из. Укхаз дахача вайна хIара дийнахьа гу цу тайпара тамаш а

хозал а. Цудухьа цун хам беш, воаш дахача моттига сий деш хила деза вай. Цу наькъаца вай мехка ухаш бола нах кIезига бац. Иштта арахьа дIаух вай мехкахой а. Укх деношка цьхьа гIулакх этта, республикан цIихезача иллиалархочунга Эсамарзанаькъан Iалаудинага телефон техар аз. Вокхо сообщени яйтар, ше цIагIа вац, Туркий мехка ва, кьона цIавоагIаргва, аьнна. Цкъа иштта телефон техар аз, язъеш латтача очеркаца дувзадenna, ДзагIенаькъан Мовлатгирега. Ше Москве ва аьлар цо. Цьхьаькхане ше Питере ва аьлар. КхоалагIвар Луганске, виьлагIвар Гирме кхачав. Вай доацаш моттиг йий-хьогI, вай кьам кIезига доккхьагIа даларе, фу хургдар-

хьогI?! Цьхьа кIира хьалхьагIа Магасерча останове латт со. Сецача машина чура хьакхайк кхалсаг:

- Паспортни стол мичад укхаз?

- МалагIа паспортни стол деза хьона? –хетт аз.

- Доазол арахьарча паспорта...- йоах цо.

Из я-кх хIанз цьхьаннахьа яха кийчлуш, аьнна, хийтар сона. Цу тайпара нах кIезига а бац вайцига.

Дерригача дуненна го баьккхабеце а, вай мехкара цьхьац-ца хоза моттигаш го йийзай са а. Масала, со хиннав Казахстана шахьарашка Алма-Ате, Петропавловске; Узбекистана шахьар тIа Ташкенте; Украинерча Херсонне, Каховке, цигарча музее вай мехкахоох дола доккха доаца йо-азош дар; хила вийзав Тбилисе, Кутаисе, цига эггара чIоагIагIа са дег чу бисар гуржий кхача, цар оттадеш дола шу дар; хиннав Воронеже, Новосибирске, Москве, Пятигорске, Нальчике, Владикавказе, Махачкале. Шолжа-ГIала-м ювца а мича еза. Дуккхача кьамий литературан а культуран а вахар дайзад; бIаргайнай хоза моттигаш. Кьаьстта хоза хийтар сона Светлов Михаила: «Каховка, Каховка, родная винтовка...» яхаш хестаь моттиг, цига лаьтта кхо говр ежача пулемёта тачанканна оттадаь сийленг.

Вай мехка а ух дукха туристаш, цар теркам тIаувз лоамаша, ширача заман гIалаша, цар архитектура, кьаман Iадаташа, культуран оагIонаша, вайцигарча даараша. Уж бахе хул вай республике гIорьяьннача «Барта гIаланга», политически Iазап лайнача наьха мемориале, Iарамхе, ТIаргима, Аьга-Кхале, Юьвнашке. Ший тайпара Iадат а хинна дIаэттад хIара шера Маьтлоам тIа буьлар. Кьаьстта белгалбаккха беза Фуртогера кхуркхолг, вайна ма хурра, ший хана цига вена хиннав дуненна цIихеза воккха Илманхо Д. Менделеев.

Иштта дуккхача наьха теркам тIаозаш да вай кьаман даараш. Кьаьстта хоза хет дика а диткьа а даь чIаьпилг, дулхьалтIам, цьхьацIадола мерза даараш. Республике укх тIехьарча шерашка тоаеш латт нах салаIа уха моттигаш, бийсаш йоахаш Iе фусамаш, кхача кийчбе моттигаш яьй. ДIахойодача хана, мехка кулгалхоша яхачох, из гIулакх кхы а тоаде лерхIаш да. Иштта туризманна дикка гIо деш яр «Бейни-2023» яха кагирхой кхетаче, цо вай лоамашка воалавир 300 саг, хIаьта укх шера хиннача «ТIаргим-24» яхача дешара кхетачен юкье дакъа лоацаш хилар 35 моттигера 200 саг. Республикан чухьара туризм а дикка шерлуш, яржаш йоагIа. Хьалха лоамашка ухаш Iаьдал дацар моттигерча наьха, хIанз салаIа а, дай баьхача гIалашка хьажа а, уж моттигаш шоай берашта йовзийта а ух дуккха гIалгIай. Из гIадвугаш а да. Ший овлаш довзаш хила веза саг.

Туризма цьхьаькха цьхьа дика оагIув ца хьоахайича ялац укхаз, цо мехкаш, кьамаш шоайла довзийт, вIашкаоз, чIоагIбу царна юкьера барт. Из, мах баь варгвоацаш, да таханарча заман чухь.

«Сердало» яхача кепайоазон цѐн корреспондент дакъа лоацаш яр, «СКФО лоІамхой кхетаче»

Іалой Муса

«Сердало» яхача кепайоазон цѐн корреспондент Гаьгенакъан Мартина дакъа лоацаш яр «Къилбаседа-Кавказа федерални куран лоІамхой кхетаче», из дІайихъар Къарший-Черсий шахъар тІа Архызе.

«Программанна чудоагІаш ма хиллара, Хамхой Берс, Гаьгенакъан Мартина шин тоаба бекъабелар. Хьалхе а ховш вола, вайна саг хьалахара болх дІабихъар цар, цІи йоаеца, хьалхара лорий новкъостал деча, говзанч-хьехам дІахьоча а хилар уж. Массехк дийнахьа Къилбаседа Кавказа моттигашка лоІамхой болх боаржабара керда никъ лохаш къахьийгар цига гулбеннараша», - аьлар тхога хоам баьчо.

Шолжерча полице лохаш ва, 380 эзар сом лочкъадаьр

Аькхенакъан Марем

Шолжерча вахархочун 380 эзар сом лочкъадир тийшача балхах. ГІалгІай Республике гІолла йолча МВД зарбан болх лелабераша яхачох, из вера Шолжерча полице отделе, «WhatsApp» чугІолла ше Іехаваь хиларах хоам бе.

Малав ца ховча цъхан сага, ше йоккхача сетевой компане болхло ва, аьнна, болх балара йола таронаш цун хьалхаяххай. Моттигерча вахархочо тийшаболх лелабечо аьнар хьадаьд, цо юстара йолча сайта тІа регистраци а яьй, ший банковски карта номер дІаеннай, кхыдола шийх дола хоамаш а дІадахьийтад.

Цу тайпара, малашб ца ховча наьха карта тІа 379 эзар 750 сом дІатІадахьийтад.

Из ахча дІадахьийтача цунга хоам баьб цун ахча тІера хьазцаргдоацаш соцадаьд, цудухьа кхы а 169 эзар сом хьадаьта деча, аьнна, бакъда цо кхы ахча дІадахьийтада, цул тІехьагІа цунцара бувзам хоадабир, ахча дайра.

Полице болхлой цу даькъ тІа болх дІахьош ба, цудухьа вай бахархой лорабалара тІахьех, интернете гІолла малашб ца ховча наха деча зуламех.

Къамашта юкърча бувзамех йола массехк лекци йийшар мехкарча ишколашка

ГІазданаькъан Ахьмад

Республикерча дешара моттигашка лекцеш дІакхухьаш хилар миннац, мехка къаман-культуран автономе доакъашхой. Магасерча, Наьсарерча,

Ілдарха-ГІалий тІарча, Шолжа-Шахъарерча ишколашка дІайихъар къамашта юкърча барт, бувзам чоагІбеш йола кхетаченаш.

«Дешархошта хьалхадь-

ккхар, тайп-тайпара культура йолча Россе къамашта юкье барт, цъхоагІо хилар мел лоархІаме да. Иштта берашта дийцар, тІема турпалій сийле лораеш, истори довзаш хила дезилга», - яхаш, хоам бу «Серда-

лога» кхетачен доакъашхоша. Белгалде деча, иштта йолча кхетаченаша дешархой культуран оагІонцара кхетам лакхбелга, иштта тайп-тайпарча къамий истори, Іадаташ, оамалаш лархІа Іомабелга.

ГІалгІайчен викалалаш дакъа лоацаш ба, «Машук» яхача Іилмай Центра дешара кхетаче

ГІазданаькъан Ахьмад

Магас-Шахъара администраце болхлой дакъа лоацаш ба Пятигорске дІахьош йолча, СКФО кагирхой политиканна хетаяьча дешара кхетаче. «Машук» Центре гулбен-

нараш лаьрхІа ба, кагирхошта юкье нийслуш дола зуламаш юхатохара хетадаь къамаьл де, во гІулакхаш царна карагІцадувлиятара болх дІабахьа.

«Семинаре гулбеннараш ба,

Россе моттигашкара говзанчаш, цар кхоачашьо кагирхой политика, иштта тІахьожам лоаттабу кагирхошта юкье ца доагІаш дола харц наькъаш леладергдоацаш дІахьоча балха», - аьлар «Сердало» газетага ГІалгІайчен столицан мэре.

Кагирхошта юкье вахара во хьал оттаргдоацаш бола болх кертера ба тахан. Паччахьалкхено а, юкърлоно а, из хьал тоадара сагота болча наха а цъхана бе безаш болх ба из, тІаккха мара дикача хьалага сатувсилга дац.

**ГалгIай
Республикан
массазарча
викалех цаI
къамаьл деш
хилар, Москве
дIайихьача
Кагирхой клуба
кхетаче**

Аьхкенаькъан Марем

**ГалгIайчен массазарча
викалех волча Кагирхой
совета кулгалхочо Бека-
наькъан Iаддал-Рахьима
дакъа лаьцар Москве
дIаьхош хиннача къамий
юькьарча цъьанкхетарий
Кагирхой клуба кхета-
че. Из дIайихьар «Тайп-
тайпара культура» яхача
проекта чуйоагIаш.**

«Ше къамаьл деш,
Iаддал-Рахьима белгал-
дир, Россе мехкий масса-
зарча викалашца, кагирхой
совета бувзам лелабе без-
илга. Укх тIехьарча хана-
ра лоархIаме кхетаченаш
белгалъяьлар: ГалгIай Рес-
публикан МТУСИ культу-
ран Ди дездарца, къа-
мий культуран фестиваль
дIаяьхарца, иштта кхий-
олча моттигашца», - аьлар
ГалгIай Республикан вика-
ло.

Цига дакъа лоацаш хилар
Москверча къамий цIен
кулгалхо Ануфриенко Сер-
гей, кагирхошца бувзам
лелабара отдела кулгалхо
Аблотия Саломей, Москва-
Шаьхара къамий юькьарча
моттигий викалаш.

Кхетаче дIайихьар Мо-
скверча къамий цIен
гIишлон чу, керттера болх
бар - къамашта юькьера
машар чIоагIбергбола кхе-
таченаш вIашагIйохар.

ГалгIай мехка шера толашагIа волча хьехархочун цIи яьккхар

ГIазданаькъан Ахьмад

«Россе шера хьехархо-2024»
яха Еригроссийски мот-
тигерча яхье котваьлар
ГалгIайчен Наьсарерча №1
йолча гимназе физика хье-
хархо Гатенаькъан Рустам.

ХIанз из ГалгIайчен хье-

хархой юькьарло гойта езаш
ва федеральни яхь дIаьхоча,
яхаш, дийцар «Сердало» га-
зетага ГалгIайчен дешара,
Илман Министерстве.

«Яхье котваьннача Гате-
наькъан Рустама, Илдарха
ГIалий тIарча №5 йолча иш-
кола ингалсий мотт хье-
хача Базорканаькъан Ха-

дижата, Йоккхача Ачалк-
хен №1 йолча ишкола исторе
хьехархочунна Овшанаь-
къан Хьавайна, Эккажкъон-
гий-Юртарча №4 йолча иш-
кола информатикан хьехар-
хочунна Шоанахой Марета
ГалгIайчен дешара, Илман
Министерстве совгIаташ
делар.

«Россе шера хьехархо» яха
яхь лаьрхIа я хьехархочун
балха цIи лакхъяра, начIал
дола хьехархой гучабахара,
дикал йола балха говзал ле-
лаяра, дешара юькье кердада-
раш дахара, иштта цахаддаш
берашца болх беш болча хье-
хархой говзал хьаллацара.

ИнгГу Юмалуш ба, доолахьара хIама леладе

ГIазданаькъан Ахьмад

ГалгIай паччахьалкхен уни-
верситете дIадоладелар,
«Университета технологиче-
ски доолахье лелаяра майда»
яха программа кхоачашгьеш
йолча федеральни проекта
чудоагIа Iамавалар. Хьалхара
цу тайпара болх дIаболабеш,
дакъа лоацаш вар 140 совгIа
студент, уж бар кхьаь факульте-
тага викалаш. Из проект хьал-
лоацаш я МФТИ, Юмалуш
бола дешар дIахьу Пятигор-
скерча паччахьалкхен уни-
верситете.

«Интерактивни сессе даькъ
тIа дIаьхош ба Юмабалара болх,
цига студенташа шоашта ховр
гойтаргда вахара даькъ тIа.
Доакъашхоша дукхагIча даь-

къе гойта дезар да бизнес хьа-
еллар, базара балха мах отта-
бар, бизнес-кепаш хьаххоллар,
коммуникацей кердадараш

дегIадооладар, иштта кхьда-
раш.

Тоабашта бекъабенна,
дIаьхош хиннача балха шоаш

Юмаяьча вахаре, цар пайда
эцаргба практике», - аьлар
«Сердало» газетага ИнгГУ зар-
бан болх лелабераша.

ИЗО паччахьалкхен музея балха лакха мах бир Шолжа-Шаьхаре

ГIазданаькъан Ахьмад

Шолжа-Шаьхара совета кул-
галхочо Оздой Ингисха-
на, шаьхара совета депу-
тата Оздой Хьасана бар-
кал аьлар ГалгIайчен исба-
хьален искусствай Пачча-
хьалкхен музея кулгалхочун-
на ТIумхой Любайна, мехка

культуран тIехьале лораеш
дукхача шерашка цо дика
болх барах.

«Хьо бокьонца йола хьай
балха говзанча я, вай даьша
йита мах бола тIехьале ло-
раярал совгIа, хьайна могоар
ду Iа из массанега кхачийта
гIерташ. Со тешаш ва, Iа кул-

гал деш йола музей дIахо а
иштта тоалуш, дегIайоагIаш
хургья, хьай кердача гойта-
машца, проекташца тхо гIад а
дугаш», - аьлар Оздой Ингис-
хана.

«Сердало» газетага ИЗО
Паччахьалкхен музея зарбан
болхлоша яхачох, ТIумхой
Любас баркал аьлар Оздой Ин-

гисхана, Оздой Хьасана; цар
ший балха иштта лакха мах
барах. Цо иштта белгалдир,
музей хьехаеш хилар, из эшаш
хилара дола масала да, аьнна.
Музея болхлой дIахо а къа-
хьегара кийча ба, культуран
тIехьален мах бараш лорадеш,
уж халкъа юькьера хургдолаш
шоай болх тоабеш.

Цихеза суртанча хиннача Оздой Дауда тахан 65 шу даргдар

Газданаъкъан Ахьмад

Тохан 65 шу даргдар, цихезача гIалгIай суртанчан Оздой Дауда. Халача лазаро хьалха хоададир начIал долаш хиннача цун вахар, бакьда ГIалгIайчен культуре, искусство сийрда лар йита вахар из. ГIалгIай къаман исбахьален искусство дегIаяра цо юкъедена дакъа дагадоагIа Республикан Паччахьалкхен архивни гIулакх леладерашта.

«Оздой Дауд вар дика начIал дола говзанча, сурташ дажара дакъь тIа. Цо йоккхача говзалца леладора тайп-тайпарча техникаца, нах цецбоахаш дола сурташ кхолла балхаш. ГIалгIайчен культуран тIехьален цхьа дакъа хинна дIаэттар цун кхоллам. Дукхача цун балхаша хьагойт гIалгIай культура, Iалама хозал, вай Iадаташ. 1998 шера Оздой Дауда ГIалгIай Республикан халкъа суртанча яха цIи елар», - аьлар «Сердало» газетага ГIалгIайчен архивни оагIув лелабераша.

Оздой Дауда кхоллам дукхача гойтамашка хиннаб, иштта из дика бовзаш болча суртанчаша тIайца а бар. Бакьда суртанчан таро хиланзар шийна хетар хкоачашде. Из дIавахар укх дунен тIара 2014-ча шера, беркарга бетта 14-ча дийнахьа, цун валар Iаткъаш хилар из вовзаш мел хиннарашта а иштта искусствонна а.

Литературан классика Чажкенаъкъан Капитона хетабаъ гойтам дIахьоргба вай мехка

Газданаъкъан Ахьмад

ГIалгIай литературан классика Чажкенаъкъан Капитона 100 шу дизара хетабаъ гойтам хьабийллар, мехкабахьача наьха Мемориальни комплек-

се. Лакха начIал хиннача оазархочун, прозаика кхоллама наькъах, цун вахарах дувцаш проект я цига дIахьор.

«Гойтаме хьокха оттадаъд Чажкенаъкъан Капитона байтий

книжкаш, тайп-тайпарча ханашкара сурташ. ЛоархIамеча каьхаташа хьаьбокх, цун вахара денош кхолламах, къаьхьамах диза хиннилга, вай къаман литературе цу сага ший йизза моттиг дIалаьцалга»,

- дийцар «Сердало» газетага гойтам дIахьораша. Укх бетта 30-ча денга кхачалца болх беш хургба гойтам. Чажкенаъкъан Капитона вахар, цун къаьхьама денош мишта хиннад ховргда цига хьаьбахкарашта.

ГIалгIай къаман библиотеке, «Моттига зирак» яхача проекта чубоагIаш говзанч-хьехам дIабихьар

Газданаъкъан Ахьмад

Янданаъкъан Жамалда цIерагIа Къаман библиотеке дIабихьар «Моттига зирак» яхача проекта чубоагIа, топпарах яьча хIамаш тIа йоазув ду говзанч-хьехам. Из дIабихьар яр, «Малх» яхача топпара пхьоаралла говзанча Ча-

ненаъкъан Лина. Из дика дIабихьара кIезига къаьхьеганзар, ГIалгIай Республикан къаман библиотекекан хомий-библиографе дакъа кертте латтача Манкенаъкъан Хьавас.

Цига дакъа лоацаш хиннарий таро яр топпарах яьча хIамаш тIа тайп-тайпара йоа-

зош а сурташ а дакка, иштта искусствон говзал хьагойта. Чаненаъкъан Лина ший балха говзал йийкъар цига дакъа лоацаш хиннарашца, цо гойтар ший начIал, исбахьален таронаш дегIайоалаяра оагIонаш», - аьлар «Сердало» газетага ГIалгIайчен Къаман библиотекекан зарбан болх лелабераша.

«Моттига зирак» яха проект - из я Россе бахархой таханарча дийнахьара говзал, начIал гучадаккхара, уж таронаш дегIайоалаяра лаьрхIа библиотекекаша кхоллама лаборатореш хьаелла оагIув. Проектта керттера декхар да - мехкарча тайп-тайпарча моттигий тамашийна хьалаш, культуран тIехьаленаш лораяр.

«Махьмад-хитIе-2» яхача подстанце болх дIахьоча юкъя, цхъайолча моттигашка ток хургьяц

Курскенакъан ИбрахИм

«МахьмадхитIе-2» яха 100 кв йолча подстанце, «МахьмадхитIе-2 - МагIалбик-2» яхача тока оагIон гуйран-Iан кийчо еш болх дIаболабаъб «Къилбаседа Кавказа россетий» болхлоша. Подстанцера тишьенна оатхалаш хувцаш, керда тока саьргаш чудоажкаш къахьегарда цига.

Цу гIулакхо тоадергда МагIалбикера, СоагIапчара, Долакоара, Инаркъера тока хьал. Ахкан ха вайцига сов йIайха, садикъа латтарах, укх бетта, тIабоагIача бетта дIахьоргболаш тIехьатеттабар из болх. Из бахъан долаш, 12 сахъа-тагара ялх сахъат даллалца ток хургьяц МагIалбике, МагIалбика кхален юрташ-ка.

(<http://Ingush-energo.ru/>) - «Ингушэнерго» филиала укх сайте гуш хургда малагIча моттигашка ток хургьяц, иштта Контактш яхача оагIон тIа - (<https://vk.com/club211272920>).

Ток дIаюаяра бахъанакх кхеташ, сатохаш хилар дех бахархошка.

Машиний наькъашка керда белгалонаш яьй

Коазой Мадина

Наькъашка лелара кхерам-зле лакхъяра лоархIаме дош кхета а деш, республикан наькъий болхлоша, автомашиной наькъаш тIа белгалонаш

кердайоахаш латт, ГIалгIай Республикан Минавтодора балха из чудоагIаш ма хиллара, яхаш, дийцар «Сердало» газетага цигарча наха.

«Таханарча хано дIадеххача

беса йола бийдал дIа а йохийташ, тIера бесазьаргIоацача, малхо йоагаергIоацача, тIоадало дIаюаергIоацача тайпара наькъа белгалонаш кердайоахаш латт», - аьлар ГIалгIайчен Минавтодоре.

Цул совгIа, хIара денна цар беча балха юкъедаагIаш да машиний а гIашлой а наькъаш цендар, наькъа йистош-кара нувхаш дIаяхар, Юлийга гIаьнаш дIадахар, иштта кхыдо-ла лостама балхаш дар.

Дошлакъий-Юртара никъ тоабеш латт

Аьхкенакъан Марем

Наьсарен административни куран дакъ тIарча Дошлакъий-Юрта никъ тоабеш латт, яхаш, дийцар шахъара администратце зарбан болх лелабераша.

Балхаш иштта дIадихъад Мостовой оалача урам тIа. Шахъара цхъан яхархоcho дехар дир телевидене гIолла хаттарашта жоп луш хиннача Йовлой Урусханага; никъ тоабе, аьнна. Цул совгIа, Гойганакъан, Озанакъан урамашка а из болх дIахьоргба.

Нувхаш чакхйоахаш йола завод хъаелларгья вай мехка

Аьхкенакъан Марем

Йоккхача Ачалкхерча 50 га долча доазон тIа, нувхаш чакхйоаха завод хъаелларгья. Из хоам «Сердалога» бир Iалама гIулакхех йолча министерствос.

РФ экологен, Iалама гIулакхех йолча Министерствон кулгалхочун ГIонча волча Тетенькин Димитре кулгал деш дIайихъача кхетаче дийцар цох лаьца.

ВКС оагIонца цу юкъе дакъа лоацаш хилар вице-премьер йола Саганакъан Индира.

Нувхаш къоастаеш, чакхйоахаш болх дIахьош хургья хъаелла лерхIаш йола моттиг.

Карарча хана цу гIулакха эшаш дола каьхаташ кийч-деш ба мехка, цул тIехьагIа, федеральни оагIонгара ахча хьатIадаларга хьежаргба. Деррига ма хетта дIадодаш хуле, 2025-2026-ча шерашка хъалье йолае лерхI из моттиг. Республикера экологе гIулакхех вола оператор ва из болх дIахьоргбар.

Шолжерча Iама юхера доазув тоадара болх чакхбала гаргагIертаб

Аьхкенакъан Марем

Шолжа-Шахъарерча Iама йистера доазув тоадара болх дIахьош ба. Из беш ба ГIалгIайчен кулгалхоcho Кела-

матанакъан Махьмуд-Iаьлас тIадиллача декхарах, наьха кхерамзлен Iалашо хургйо-лаш.

«ПаргIатта машинаш дIаоттае

йиш хургйолаш, цига тIабода никъ баьдъеннача хана кхерам боацаш хургболош - цу дерриг-не а гIадбугаш хила беза Шолжа бахархой а иштта хъаьший а», - аьлар шахъара администратце

зарбан болх лелабераша.

Карарча хана, болхлой наькъ тIа Iоакъа Iоюллаш ба. ТIехъара дергдола балхаш да новкъа гIармаш отгаря, басарца яь белгалонаш кердахар.

Денал долча, эздел а хул

Милице полковниках Янданаькъан Махьмада Иаьлах

Гарчакханаькъан Сали

Наьсарерча Къаьнегама урам тIа массаза дукха нах хулар, хетаргахьа, 60-ча шерашка эггара дукхага бераш вIашагIтоха моттиг яр из, хIана аьлча цу урам тIа яр гIалий тIара №1 йола юкьера ишкол. Наьсаре цул йоккхагIа ишкол яцар, цига деша дагIар шахьара дукхагIа дола бераш. Коа гIолла лелача октябрийтай седкьилгаш доакхача, цIе галстукаш ухкача бераша къоарзьяьр еррига из моттиг. Хьан дага дар цу берашта юкье хургбола хьакимаш, боккхий эпсараш, гIорбаьнна йоазонхой болга. Бакьда хано цкъаза хьона вIалла дагадоацача оагIорахьа дIалостаду вахара наькъаш. Цу ишколе дешаш хиннав гIалгIай виь халкъа йоазонхо: Гаьне-наькъан Гирихан, Вешкаранаькъан Мухьмад, Шадажанаькъан Борис, Дидиганаькъан Раиса; цун тхов кIалха итт класс яьккха ба композиторий Союза доакхашхой Шадажанаькъан Фариза, Малсаганаькъан Зарема, дукха хьехархой, гIишлонхой, бизнесменаш, лораш, эпсараш. Цу тIехьарчарех ва тахан са вуьца безам бола саг а.

Со пхелагIча классе вагIача хана, ювцаш йолча ишколе духьашха деша венавар Наьсаре цу хана баьхача наха дика бовзаш хиннача дезале кхувш воагIа Янданаькъан Иаьла. ГIийло, лакха кIаьнк вар из, сел зIамига волаше а гIалгIай эзделах визза. Из цIагIара хьадоагIаш дар, хIана аьлча да а нана а эздийча тайпаех хьабанна, къаман дикагIа дола гIулакхаш лорадеш, леладеш нах бар. Цунга хьежжа бар дезалера кIаьнкаш а йийгаш а. Цьха моттиг йицлуц сона цIаккха. Кхозза вIаштIара яьча ишколан лакхарча гIаташ тIа йоккхагIйола классаш яр. ЗIамагIьяраш лохе яр. Цкъаза зIамигабарий а безам хулар лакхе фуд хьажа, цигара классаш а бераш а миштад хIа. Лоаме тIагIолла урагIбоагIарашта юкье хулар хоза кийчваь, воккхача хьакима санна тIаювхаш костюм йола Иаьла. Лакхера лобоагIа боккхагIбараш духьалкхийтача,

пенца юстарваьле дIаоттар из, уж дIатIехьабалийтар духьа, цул тIехьагIа урагIхьора ший никь. Таханарча дешархоша цIоагIа масал эца мегаргдолаш хIама дар из. ВоккхагIвар лархIар вай къаман оамалашта юкье дикагIчарех цаI я. Из цунна ишколе хьийхада-цар аьнна хет сона, сел зIамига волча хана. ЦIагIа гуш хинна дезало да лархIар, чувенача сагаца эздел леладар дар цо хьаьхьокхаш хиннар. Цу ишколе аз итт класс йоаккхача хана, Янданаькъан Иаьла пхелагIа класс яьккха ваьннавар. Цо ишколе даьккхача уж пхи шу, сона хIара денна яхар мо бIаргагуш даьккхар цо. Цкъа-дале, из тхо дахача урам тIагIолла, тха наIарга гIолла тIехьаьле водар ишколе дIа а цигара юха чу а. Цул совгIа, ах ди хиллал ха йоаккхар оаха цьхан ишколан тхов кIалха. Цьхьадола бераш чудоагIаш хилча, говра корта лаьчача санна, цIоIа деташ, леташ, вIаший тIехьаудаш, лестадеш шоайла тIормеш деташ хулар, цу урам тIа баха нах цецбоахаш, фуд хьажа аьле уж коара арабоахаш. Амма цIаккха а цу тайпарча ордингаца гуш хила-цар сабаре, хIаман хьисап долаш, кхетам болаш вола кIаьнк. Иштта дагавоагIа Махьмада Иаьла ерригача заводской оагIорахьа баьхача нахIа.

ЗIамига волча хана денз, из эздий, гIулакхаца волаш хьалкхера шоай доккха дакъа юкьедихьадар из деша ваьгIача ишкола хьехархоша. Уж бар шоай болх а бераш а цIоагIа дезаденна, дика тешал шоашта тIехьа долаш хинна нах. Масала, царна юкье яр юхьанцарча классашка цунна хьехаш хинна Роза Мурадовна. МоллагIча ишколе хулаш йолча лоархIамеча моттигашта юкье дакъа лоацаш хулар цо хьехаш йола класс. Цун сурт хIанз а духьаллатт сона, из го йиш яр тиша аьшк гулде долхача берашта хьалха, пионерий зурма лекхаш, цIе галстукаш ухкача бераша дездеца цIайшка, къаьнегама шоатта долча къаьнегаш, вешта аьлча, бераша масал мел эцаргдолча моттигах пайда эцар цо, ма хулла уж дикагIа, мехка сий деш кхедар духьа. ДIахо Иаьлий

хинна хьехархой берригача мехка цIихеза а шоай болх кIоарггачара бовзаш а нах бар. Царна юкье яр Доврбиканаькъан Аза, сона дагадоагIачох, истори хьехаш яр из; математик хинна Ужахьанаькъан Лейла, хими хьехаш хинна Дахкилганаькъан Роза, гIалгIай моттиг литератури хьийха Баркинхой Дувша, Бераханаькъан Джабраил, кхьбараш. Духьбал шоай Иилмаш хьийха ца Iеш, хьамсара гIалгIайче, цун дикагIа бола нах, цун юрташ, цар истори дозвийташ, уж хIамаш дезадолийташ хьаьбаькхар уж Янданаькъан Иаьланна а цунца деша даьгIача берашта а, шоаш хьехача заман чухьа. Цар массане а болх цьхан апараш бужаш, цьха декхар кхоачащеш бар – мехка а къаман а накъаваргвола визза саг кхевар. Из царна дика карагIдаьнна аьнна а хеталу, Махьмада Иаьлий вахар дозвийташ дола йоазош дешача хана.

Цунна довзача хIамашка, тамаш еш, ладийгIар аз. Царех цаI дар шоай тайпан, хьаьбаьннача юрта дIадахар цунна геттара дика довзаш хилар. Ший даьга кхачале, тайпан 10 даь цIараш яха хайра цунна: Ча, Ча, ТIох, Янда, Батакх, Зейт, Къухь, Мархилг, Iарапха, Джамбо. ТIехьарвар ва Иаьлий даь-да. Изи цун вежарий ГIуший ГIайрийи ба Яндакъонгий-Юрт (Дачни) йиллараш. Из таьрахь мел нийса да хац сона, Иаьлас цIи яьккхар дар 1890-гIа шу. Банкера кредита хьисапе ахча а дена, Иаьдалгара из лаьтта ийцар Джамбо хиннав. Ахча дIадала ха кхачача, Джамбога хиннадацIаьдала декхар дIадаллал рузкъа. Лоамашкара Юьарабувлача кхьича тайпай наха аьнна, оаха тхоай жа-доахан дехка, гIо дергда хьона из юхадала, тхо цу лаьтта даха ховшийте. Иштта Юхайшаб цу даькъ тIа гIалгIай дуккхача тайпай вицалаш. Цар тайпан цIараш а яьхар Джамбой Махьмада, шедийна волаш дIаяздайтача кьемаьла юкье, из моттиг дика йовзаш ва Иаьла а. Тахан цьха вежарий санна шоайла барта болаш, из юрт йиллараш Яндакъонгаш болга а ховш, дах вай къаман дуккхача тайпай ноахалаш. Дай хьаьбаьнна овла бувцача хана «Ча, Ча

...» вIаший тIехьа шозза аьлар цо.

- Ча шозза ма аьларий Iа, нийса дий из? – хавттар аз редакцен хьаьшанга.

- Владимир Владимирович яхар мо хIама да из, - велавелар Иаьла. Янданаькъан тайпа хьаьдоладенна хьалхара ши да цьха цIи йолаш хиннав.

Хетаргахьа, воIах тилла хиннай Ча яха цIи, из лелаяьча даьх бола дагалоацам бовргбоацаш, тайпа кхеллача сага сий деш. Тахан а цьхаболча дезалаша хувцаш хул моцагIа денз хьайоагIа шоай тайпан цIи, даь цIерах шоаш дIа а язбайташ. Масала, вайна йовз цу тайпара кхоллаенна тайпан цIараш: Iумархьажанаькъан, Аласханаькъан, Тиймарзанаькъан, Эсенаькъан, кхь а дукха я уж-м.

Дай бовзаш хилар, цар сий дар да. Хала хете а, таханарча къонача тIехьенна шоай даь-нана малагIча тайпан хиннай, шоай даь даь-да мала хиннав ховш хилац. Ший овлаш дозаш, ше мичара ва ховш хила веза саг, цо даим нийсача, бакъаьхарча новкъа лоаттаву зIамига саг е йоI, вахаре моллагIа хала, чоалхане хIама нийсделча. Даьй вахар хьокхам, къулба да тIехьа тIакхуврашта.

Иаьла ваь хиннав 1963 шера Янданаькъан Джамбой Махьмадеи Ужахьанаькъан Соандрой Лейлайи дезале. Цар ийс бера юкье эггара зIамагIа вар Иаьла. Боккха дезал хиннав вай Сибрера цIадаькхачул тIехьагIа Наьсаре баха сайцар. Вешта, Махьмада даь Джамбой дезал а бокьонца долча лоамарочун дезалах тара а боккха а хиннав. Яндакъонгий-Юрт йиллача Джамбой ший а хиннав бархI дезалхо: къонгаш Даламбик, Марзбик, Махьмад; мехкарий Василат, Калимат, Загерат, Сахрат, Либи. Дукхача гIалгIай тайпашца гаргало яь а из сийленца, лерхIамца лелаш а хиннав цу цIагIара хьаьбаьнна нах. Цар йиша-воша хетта хиннад Iоахарганаькъанца, Хамхошца, Кокурхошца, Пхьагоранаькъанца. Уж бувзамаш тахан а боча долаш, лорадеш, леладеш хьаьбоагIа тIехьа тIакхийнараш.

Иаьлий да а нана а шаккха дика дагадоагIа сона. Тхо даьхача Наьсарен завод йолча оагIорахьа мел баьхача наха тешал дергда аьнна хет сона, дезала нана сув санна гIалгIай кхалсаг хинна хилара. Эзделга, йистхиларга, лоалахошцарча гIулакхага, дезал къаман Iадаташа хьалхадоккхаш ма хиллара кхеварга, бусалба ди лелабарга диллача, цунга кхоачаргIолаш кхалсаг наггахьа а хургьяцар. ХIаьга да Махьмад нахаца машаре ваха гIерташ, наьха безам тIабодаш, цунцара гIулакх наха деза хеташ саг вар. Дезала керте лаьтта уж ши саг иштта хинна-вещаре, тамашийна хоза, беркате дезал кхебе ка яргьяцар цар. Махьмадеи Лейлайи виь воI вар: Аслан, Султан, Руслан, Иаьла; пхи йоI яр: Зина, Тома, Марем, Марет, Радимхан. Эггара воккхагIа вола

Аслан вайзача наха, тхона мел безарий цIен хилва хьо санна воI, аргдолаш, сел дика саг вар. Наьсарерча АТП болх беш хилар из тIехьарча хана, маршрутах лелача автобуса тIа. ВоагIаш-водаш цун автобуса тIа се нийсвелча, воккхагIа волча веший е хьехамча волча сага машина тIа се нийсвелча санна хеталора сона. Цо оала хIара дош вахаре пайда баргболаш, хьаьца хьаькъал долча сага кхетам луш хулар. Къаьстта а моллагIа саг каравуташ хиннар дар, велавенна мара нахага из йистхулаш ца хиннилга. Оалаш ма хиллара, овлан тIара йоагIа буц, Аслан ший даьй воI вар, цун дегIаца йисаяр цар дикагIа йола оамалаш. ШоллагIвола Султан ца вовзаш саг-м ерригача Наьсаре а хургвацар. Берригача наьсархошта из цьхатарра везар аьнна хет сона, цун дегIацара эздел, гIулакх баьхан долаш, Цул совгIа, къона волаш из ловзаш вар; Наьсарерча, Дахкилганаькъан Борис керте лаьтгача футболча йолча команданна юкье. Къаьстта а из белгал-веш цьхаькха цьха оамал яр Султана, бегаш бе ховш а уж кхета-беш а саг вар из. Цо аьнна цьхьадола дешаш ткъамалдаха лелаш дар гIалгIашта юкье. Масала, Хирий мехках дувцаш, цо аьнна-дар: «Там - Андиев, здесь - Яндиев». Спорт а цунца бувзабенна мел бола нах а лоархIаш вар Султан. Цо доккха дакъа юкьедихьар вай къаман кагирхой кхетамца кхевара гIулакха. Наьсарерча №14 йолча СГПТУ группан кулгалхо волаш къаьхийгар цо дуккхача шерашка. МоллагIча хIамах кайоалаш из воландаь, «Мастер» аьле мара цIи яккхачар цун из мел вовзача сага. Из цох оалача хана, «къаман говзанча» оалаш санна хеталора. Иштта бакъаьхара саг вар Султан. Цу дезале кхийнилга ховргдолаш, дикала мухьар толадаь, белгалваьккхача санна вар кхоалагIвола Руслан а. Оалаш да, мехкарий наьнага хьежжа хул. Лейла ше дика хиларал совгIа, Дала хоза куц-сибат денна саг яр, массадолча хIаманна наьнах тара бар цун мехкарий а. Цу беркатерча дезала юкьера цьхабола нах тахан боацаш ба. Вайцара къаьстаб Аслан, Султан, Зина, Радимхан; амма бахаш ба царех бола хоза дагалоацам, царна наха деш хинна тешал.

Наьсарера №1 йола юкьера

ишкол чакхъяккхачул тӕхъагӕ, ӕла амал деш хул советски эскара мугӕрашка. Шин шера цо ха яккха моттиг лоацца белгалгъа; 601905 тӕма дакъан эскархо, айна. Цигара цӕвечӕ ший дӕхора вахар бокъонаш лораярца дувза лоархӕ зӕмигача сага, цу уйланца из балха вода Нохч-Гӕлгӕй АССР Наьсарен кхален исполкома ОВД чуйоагӕш йолча ПЦО ОВО милиционер-водитель волаш. Цу хана Наьсарен ОВД чухиннар цъхӕ гӕт йола цӕ дар. Дукха доккха доацача лагӕ тӕ ваьлча, йӕххача уйче чу кхоачар, аьтта оагӕорахъа деррига хоамаш, телефона гургалаш чудоагӕш йола, дежурни милиционер вагӕ моттиг яр; цу чура дехъа а сехъа а чувоалаш кабинеташ яр, эггара магӕ йоккха зал яр, кхетаченаш дӕхъош. Цу цӕгӕра коа арайоалаш ни яр, цига дукхагӕ бӕрг тӕотташ хиннареш авареш яьчара йохъа Йочукхийла машинаш яр, иштга укхаза яр лоаццача хана, Гулакх тохкача юкъа зуламхой лийца чубехкаш йола моттиг, дукхагӕчар КПЗ оалар цох. Хӕра дийнахъа цига гуш долча хӕмо саготдӕ вига хургвац ӕла. Цига Йочукхувлар тайп-тайпара нах: саг верца дувзаденна зуламаш даьраш, хӕмаш лочкъяьраш, машинашта кӕоал даьраш, кӕракъ мелаш дезалах летараш, шаьхар тӕ вӕшагӕлеташ лийца кагирхой, кхыбараш. ӕлий декхар хӕнарчоа ший доалахъа хъаенна милице машин леляяр, эшшаца из кийча хийтигар, ваха везача моттиге сихонца дӕкхачар дар. Ха дӕ мел йода хувцалора цо бу болх, леладу Гулакх. Цига цъхӕ шу даьккхачул тӕхъагӕ, цох хул Наьсарен РОВД ППСМ даькӕа милиционер. Дӕхо цо мел леладӕ балхаш дувца велча, цох геттара дӕхъа йоазув хургдар, 33-за хувцаденнад из кердача балхаш тӕ хъажавар, цунна тӕдехкаш хинна бехктокхаме Гулакхаш. Бакъда деррига цун балхаш тӕ хинна хувцамаш, лакхвалар дӕдоладелар айна хет сона 1989 шера М. В. Фрунзе цӕрагӕча СССР МВД Минскерча ССШМ теша оттарца а из 1991 шера долаца чакхъяккхарца а. Цига дӕша оттача хана, ший балха мутӕхъа а тешаме а хила дув буь гӕлгӕй зӕмигача сага. Цох оал «Мугӕрерча а кулгал деча а чурча Гулакхий болхлой дув». Мишта, фу айна биар из дув вай мехкахо? Цу тӕ айна: «Аз, Советски Социалистически Республикай Союзӕ вахархо, чурча Гулакхий доакъошкӕ кӕхъагӕ волалуш, Дув буаш тешал ду, сай халкӕа, социалистически Даьхенна, коммунистически наькӕа, бакъдар дувцаш, денал долаш, гӕлаг доацаш кӕхъагӕш, фийла волаш, масал гойташ, тӕдилла Гулакх кхоачаш деш, социалистически законаш лорзагӕ ца волаш леладеш вола, пачахъалкхен а Гулакха тӕра а кӕйленаш лораш вола болхло хила.

Аз дув буь сайна хъалхашка оттадаь декхараш, юха ца воалаш, цена кхоачашде, уставаша а амараша а дӕдехар лоархӕш хила, сай низ а, эшаш хуле сай са а, ца кходеш советски наьха вахар а пачахъалкхен лоаттам а,

социалистически доалахъе, наьха бокъонаш а нах шоаш а лорабеш, социалистически нийсхо лелаш кӕхъагӕ.

Нагахъа санна аз сай Дув кӕрбой, сона советски законах эггара лирагӕ бола бехк болба». Цу дувна кӕлха кулг яздаьча хана денз, цъхӕ гӕа цу тӕ дувцачунна юстара ца воалаш, ший ха, вахар, унахцӕно ца кхоеш, вай мехка сатем, хоза Гулакхаш а моттигаш а лораш чакхъаьнна ӕла, бокъонаш лоараеца наха юкӕе ше мел хъийгача шерашка. Цу хана денз цо яьха лакхаленаш дукха я. Минске дийша воалача хана, из болх бовзийта а цунца хъахаштавалията а дагахъа, хъахъажаву ше болх баьча Наьсарерча РОВД. Хӕназ зуламхой лахарца, тахкарца бувзабенна хила безаш бар цун болх. Цу хана из зийнаца, цо бу болх байзаца цу РОВД начальника, майора Гуцаранакъан Саварбика Хъамзата (хӕназ милице инарал), ӕланна тешал а деш, йоазув даь хиннад. Цо хъагойт кердача дарже волаш, хъалхарча дийнахъа денз хӕман хъисап деш ховш, хъаькӕлца болх бе ховш, хъинар долаш, майра саг кӕона милиционер хинилга. Деш вай майора даь йоазув: «Нов. Янданакъан А. М. 1991 шера 5. 05 дӕволавенна 4.08 кхачалца кӕхъагӕа Юмалуш хилар уголовни даькӕе Наьсарен кхален исполкома чурча Гулакхий отделе. Цу юкӕа цо ше хъавовзийтар дика оагӕорахъара, декхар дика кхочашдеш а болх ховш а хиларца.

Уголовни тохкамца дувзаденна амараш довзаш а балха тӕ царех нийса пайда эца ховш а ва из.

Болх Юмабеча а шаьрбеча а юкӕа цо гучабаьхар гӕар яь нах, 1991 шера маьтсела бетта 21-ча дийнахъа цо даькӕа лаьцар милицена духъале еш хинна зуламхой ординг карайоалаеца Гулакха юкӕе.

Уж зуламхой лувцаш, курсанта Янданакъан Махъмада Алика аьтта кулга чов яь хиннай. Нов. Янданакъан А. М. хъем боацаш беча балха юкӕекхувла мегаргволаш саг ва, ший Гулакхашка а эдела боарамашка а диллача. Болх Юмабеча юкӕа ше тӕхдика хъагойтав цо...»

Вай мехкахо цу дешарах кхоачам баь Гийнавац. 1997 шера цо чакхъоаккх Дона-Тарча Ростовера МВД лакхара ишкол, хӕназ цо кареарзаяр яр юриспруденци. Бакъда цу юкӕа ший кертера болх юкӕахбитац цо. Царна юкӕе да геттара бехктокхаме дола даржаш. Чоагӕла хала яр гӕлгӕй мехка 90-ча шерий юхъиг, хӕна аьлча укхаза цъаьккха тайпара лертгӕа болх беш ӕаьдал дацар, фусамех беха хӕрашкӕхъара Юбаьхка дукха нах бар. Наха юкӕе даьржадар герзаш, масе тайпара зуламаш, милице низ дӕкхачацар царна духъаллатта, каст-каста хозар малаш ба ца ховча наха уж герз дийтта боабӕб яха хоамаш. Цу хана (1991-2001) Махъмада ӕлий вахаре вӕлла цунна дага ца хинна хатараш а халонаш а нийсӕлар. Из деррига дувзаденна дар цо беча балхаца. Цу шерашка дуккха милиционераш балхара дӕбувлаш а хулар, бакъда ӕаьлас диццацар ше Дув биа хилар, болх цена

хъабе а, мехка а цун наьха а моаршо лораш гӕрттар зӕмига саг. Ше тӕийаца новкӕара валанзар из, боккха кхерам шийна тӕлаьтгача шерашка. Цу заман чухъа цо даьча балхашта юкӕе дар Нохч-Гӕлгӕй Республикан Наьсарен РОВД КМ ОУРа оперуполномоченне Гулакх. Республикан МВД министра Алсултановгӕр У. «Нохч-Гӕлгӕйчен оаз» яхача газета лаьрхӕла даь «Сагота маьтсела бутт» яха йоазув дийшад аз. Наьсарен кхале латташ хинна хъал дувцаш да из. Цу тӕ белгалдаьккхад, малашб ца ховча, мӕаьгаш йоакхаш, герзаш (тепчаш, автоматаш) леладеча наха деш хиннаца низех, боабеш хиннаца ӕаьдала болхлех. Цунна юкӕе я укх тайпара моттиг. Еш вай из: «... Маьтсела бетта 20 дийнахъа Ростов-Баку яхача машиний боккхача новкӕа Бурокӕлхен йисте, номераш йоацаш йоагӕ ВАЗ-2109 соцае веннаца ГАИ болхлочунна Базгенакъан сага Калашникова автомат йийттаяр, метгахъа тоха гӕрттар. Ираза, тӕхъарчунна хӕма даьдацар.

Шоллагӕча дийнахъа Наьсарен-Шахъар тӕ герзах визза волча, лакхе хъоахъаьча машинаца воагӕча кхъа зуламхочо, шоаш совцабе беннаца милице болхлешта духъале еш нийсденнадар. Буро кӕлха кхъаьчача, шоашта тӕхъабоагӕча Наьсарен РОВД болхлешта Хутенакъанчоаи Янданакъанчоаи автомат тега човнаш яьр цар, цул тӕхъагӕа уж боабеш айна дӕндарг кхессаяр. Амма из ца эккхаш йисаяр...»

Цу тайпара моттигаш, дӕхо дӕйодача хана, Гӕлгӕй Република хъайича кӕаьстга дукха хул ӕлий вахаре, хӕна аьлча эггара халагӕа йолча моттигашца дувзаденна дар цо даь балхаш. Цо кӕхъийгад Гӕлгӕй Републикан Наьсарен РОВД зуламхой хъем боацаш лохаш йолча отделе кулгалхо волаш; Наьсарен-Шахъара ГОВД КМ кулгалхо волаш; Наьсарен-Шахъара ГОВД кулгалхочун дарже; Гӕлгӕй Републикан МВД КМ ОУРа зуламашта духъала кӕовсам лоаттабеча отделе воккхагӕвола оперуполномоченни волаш; автотранспорта

ца дувзаденна зуламаш тохкаш вола республикан МВД КМ УУР воккхагӕвола оперуполномоченни волаш; Наьсарен кхален ОВД начальника декхараш кхоачаш деш; цу моттига кулгалхо волаш; Магас-Шахъара МВД отделе кулгалхо волаш; МВД наькӕашка лелара кхерамзлен пачахъалкхен инспекце урхаллен кулгалхочун дарже латташ, дерригаш дийца варгвац.

Цъхъайола цун балхаца ювзаенна моттигаш хъоахае лов сона укхаза. Зуламхой 8-за из ве гӕийртаб, цу юкӕе цунна 4-за човнаш еш моттигаш хиннай. Царех цаӕ иштга яр. 2005 шера воӕ ваь дарбанче улла ший фусам-нана цӕйоалае ваха хиннав Махъмада ӕла. Цигара цӕвоагӕш, чухкача дукха юкӕ ца йисача хана, Базорканакъан Идриса цӕрагӕча Наьсарерча урам тӕ дов ду цун машина. Чуаьгӕча фусам-нана а кхо ди даьннаца кӕаьнка а дукха зе диц, бакъда ӕаьла ше 39 денбус дарбанче даьккха дезаш хул, унахцӕно меттаоттаеш, из дов цунна дар баьхан долаш ӕаьла цъхӕ бӕрг боацаш вус. Хӕназ цун бӕргех цаӕ лораша оттабаь, Юакъинга бӕрг ба.

Цо техка Гулакхаш, гучабаьха, лийца зуламхой дӕязбаь кӕхъаташ дийшад аз. Цу тайпара 63 моттиг я цар тӕ дӕязбаь, хӕраяр цӕнхаштга бола кхерам шийца бувзабенна, дика кӕхъагӕам, хъинар, низ, хъаькӕл дезаш хиннай. Царна юкӕе я араьхъара республике баьккӕа наха низаш деш, уж бовхаш хинна моттигаш; довна юкӕе нах боабеш хинна моттигаш; тайп-тайпара кӕоалаш дар; нах лечкӕабар; герзаш леладар; наркотикашца бувзабенна хилар, иштга кхы дӕхо. Кӕаьстга а хала хет цу юкӕе нах боабеш моттигаш цъхӕ иттеш хилар.

Хъалхарча заман чухъа, ший цӕгӕа хъачувена саг, хъаьша цӕоагӕа лоравеш хиннав вай даьша, цу хъаьхъаь яздаьд кхыметтел кхыча кӕамех болча йозонхоша а, царех цаӕ ва гуржий цӕихеза оазархо Важа Пшавела. Тахан а ба вай кӕаман нах хъаьша везаш, веза лоархӕш. Амма вайна юкӕе нийслу, «даьттан

ӕаго меза пед бӕхбаьб» яьхачоа а дайна, кӕаманна иьрча хӕмаш тӕакхухъаш, карагӕдувлаш бола нах. Укхаза дагаух сона ӕаьлий балха тӕа нийсӕнна массекх моттиг. 1991 шера маьтсела бетта 19-ча дийнахъа, ӕаьржача ГАЗ-24 оалача машинаца воагӕча эрсе-чоа Кольцовна низ беш, машина дӕаьккха, дӕйига хиннаяр. Из Гулакх тохкаш волча вай мехкахо, вайхача эрсецунца цъхӕна, гучаваьккхар из зулам хъаьдӕр, цу Гулакхх кхы а кхо саг лаьцар, цо хъавувцарах. Машин ший даьга юхаелар. Цох тара моттиг нийсӕннаяр, лакхе хъоахадӕча шера Минеральни-Водерча таксистаца а. Цунгара таксена лелаш машин дӕаьккха хиннаяр Долакха-Юрта кхъаьчача, бакъда, тӕхъагӕа гуча ма даллара, уж кагий нах цу юртага а боацаш, Наьсар-Кертера хиннабар. Такси ший даьга юхалуш, вокхарна бехк беш, чакхдаьлар из Гулакх.

Нах боабарца дувзаденна дукха Гулакхаш тохкаш, зуламхой гучабоахаш хилар Махъмада ӕла. Цо гучабаьхар 96 шу даьнна воккха саг вийна ондаргаш; вежараша вежарий, вежараша йижарий боабеш, МВД УГИБДД ДПС инспектор вийна моттигаш. Каст-каста нийслучарех яр ӕаьдала болхлой кхухъаш йола моттигаш. Масала, вай мехкахоцун тахка дийзар 10 анзорий урхаллен болхло ваьхарца; анзорий лаьрхӕлача отряда кулгалхо ваьхарца; КБР миграционни Гулакха тӕа хинна саг ваьхарца; Хӕирий республикан Майскера вахархо ваьхарца дувзаденна Гулакхаш. Иштга иьрча хӕма дар Гӕлгӕйчен Наьсарерча ФСБ цӕенна «Муха» яха дӕндаргаш егга топ чутохар; Наьсарерча кертерча дарбанчен, УВО, филармоне кассаш йовхар. Из хъаьдӕр интернационални ординг хиннаяр. Цу мугӕрера Махъмада ӕаьлас тохкаш а гучадоахаш а хинна Гулакхаш дукха дар.

ӕаланна йоккхий эпсара цӕраш тийннай Россе МВД министра амарца, царех кхоь йоагӕча ханал хъалхъаьккхеннай: воккхагӕвола лейтенант, майор, полковник. Иштга полковник волча Янданакъан ӕаланна Россе Президента амарча, дуккха иьрча зуламаш гучадахарах еннай «Юкӕара хъал нийса лоттадеча белгалваларах» (2006) яха майдилг, Денала орден (2009) яха деза совгӕт. Дерригаш дӕлаьрхӕлача, ший балха лостамагӕа цунна деннараш 18 совгӕт да. Дукха я сийлен грамоташ, шоашта юкӕе Россе МВД министра Степашин Сергейс еннар а йолаш. Из хъалуца хана Овшанакъан Руслана оал:

- Ер ва-кх из...

- Капитан Жиглов, - тӕаотх Степашина.

Махъмада ӕаьла кхъа бера да ва. Цун фусам-нана я Цӕчой Бориса Аьсет. Лорий Илмай кандидат йола Аьсет болх беш я республикан кертерча больница бӕргашта дарба деча даькӕа кулгалхо йолаш. ӕаьлийи Аьсетей ши воӕ: Ахъмади Мухъмади - Ростове деша вагӕа, йоӕ Ясмина лор хургӕлош я. Цар аьттув балар а, цар да-нана маьрша дахар а лов сона, ер йоазув чакхдоалаш.

14 ИЛМАН ДАБКЪ ТІА

Журнала укх шерара хьалхара номер

Илман «Хоамчо» дукха дувц

Гарчакханаькъан Сали

Араяьннай укх шерара «Хоамча» яха Иоахарганаькъан Ч.Э. цѳерагІча ГІалгІай пачхьалкхен Илма-тохкама института журнала 2024 шерара хьалхара номер. «Кеп» яхача ООО зарба тега, арадаькхача цун керттера редактор ва Харсенаькъан Б., редактора гІончий: АьгІенаькъан Л., Хайранаькъан Х. Журнала йоккха редколлеги а редакце совет а я. Тайп-тайпарча доакъошца белгала да журнал. Царех да «Исторически Илмаш», «Экологии этнографии», «Филологически Илмаш», «Дошлоргаш», «Экономи-

чески Илмаш», «Социологе Илмаш», «Нахах лаьца», «Рецензеши алараш».

Хьалхара номер хьаеллаш я АьгІенаькъан Л. язъь, Илма-тохкама институт хьахилара а дегІаахара а наькъаш дувцаш дола йоазув. Дикка теркам тІаозаш да цун вахараре таьрахъаш а цун тхов кІалха болх баь нах а. 1926 шера чиллан бетта 16-ча дийнахьа хьакхолла могаь хиннай Кьилбаседа Кавказа лоаман Илма-тохкама институт. Цу шера оагІой бетта 5-ча дийнахьа, цун кІийлен тІа кхеллай ГІалгІай мехктохкама институт. Из Буро тІа хиннай. Цун балха юкье даька лоацаш хиннаб цихеза Илманхой Л. П. Семѳенов, И. П. Шеблыкин, Е. И. Крупнов. Вай института хьалхара директор хин-

нав цихезача революционер Иоахарганаькъан Гапура воша Осман. Цун ГІонча хиннав Г. Мартиросян, института Илман секретарь – Л. Семѳенов. 1930-1935 шерашка институт кертте лаьтгав Малсаганаькъан Кураза Зоврбик, 1935 шера денз - АрсановГар Саид-Бей, 1938-1944 шерашка – Долакханаькъан О., ЧантиевГар М., Оздой И.

Мохк бохабаьчул тІехьагІа, институт болх беш хиннай. 1957 шера аьтинга бетта 7 дийнахьа меттаоттаяь из. Цу хана денз цунна кулгал деш хиннаб тайп-тайпарча Илмашца кьахьега нах. Тахарча дийнахьа цунна кертте латт историк вола Оздой

Джамбулат.

Журнала тІара деша йиш я 19-ча бІашерен юкье екьалу-ча хана хинна лоаман кьамий вахарах, гІалгІай паччахьалкхе дІаотгарах, 20-ча, 30-ча шерашка вай мехка хиннача культуран хувцамех, ГІалгІай багахувцама юкье дунен багахувцама таралестараш хиларах, гІалгІай нускалца дувзаденаьча Іадатех, тІехкар леладара маІанах, йоазонхой Хьоашаланаькъан Іаьлий, Ведажанаькъан Ахьмада кхолла-мех дола йоазош, кхьдараш.

Журнал арадувл шера шозза, бакъда уж 300 мара дац, дукхагІча наха мел деш дикагІа хургдар, аьнна, хеталу.

ГІалашка хьожаш бола болх дІахохьош ба

Коазой Мадина

Укх деношка, ЖІайрахьа-Ахабоарзен музея-заповедника болхлой, шоашта хьалха шоай кулгалхо а волаш, Цьхорерча гІалай хьал миштад хьежар.

Уж гІишлош латт Нохчий-Гуржий доазонаш вІашагІкхетача лакхача гув тІа.

Укхаза, карарча хана, ца йохаш кхо тІема гІала я, нах чубаьха 30 совгІа гІала я, 12 малхара каш да, хьалхарча ханашка бусалба наха шоай нах дІабийхка моттиг, иштта цу ханашка хинна бусалба наьха маьжди да укхаза, из хилар белгалдир дин тохкамаш деш болча наха, нах чубаьхаш хиннача гІалаех дисача даькъ тІа кьаьнара кьубба

я. Цул совгІа, цу гІалай даькъ тІа ший хьайра хинна моттиг а я белгалйоалаш.

«ТІема гІалаш дикка лакхача я, ерригаш а хьарцаьц уж. ХІанз а хоалуш я кораш лаьтта моттигаш, тІема низ тІабоагІаш хуле а, лаьрхІа хьаьь чура ченаш, чура чувалаш хинна моттигаш, кхьчарна тара йоац кьаьнарча гІалгІай Іадаташ хьагойташ йола кьаман белгалонаш. Шоаш хьалъь геттара дукха ха яле а, гІишлош тІа тайп-тайпара белгалонаш йисай.

Тхов шаьра ба, саьнашка зІамига ира загалаш а дагІаш. Цига хьалъь хинна гІалаш а цІенна а вІаший юхе кхотаденна дагІаш да, шоайла чІоагІо еш йола цьха гІала санна вІашагІ а хетта.

Юрташга юхе массехк моттигашка дІа-юха кхайса

да кашамаш. Уж даьд хьекха доацача кхерех, кІираца шоайла дувзаш, уж тІера ІажагІча беса да. Царех ахаш совгІа, шоаш хиннача лакхача моттигашка латт. 2022 шера чухаьрца хинна малхара каш, дІадахача шера гурахьа меттаоттадир», - цу тайпара тамашийна кьамаьл хилар «Сердало» газета корреспондентаца музея-заповедника болхлой.

Шоаш цига хьожаш, цу урхаллен болхлоша, шоай балха чудоагІаш из хиларах тарра, культуран тІехьален гІишлош лораяра болх дІабихьар. Каьхаташ оттадир лакхача моттиге латтача гІалай технически хьал белгалдеш, дІахо болх бара лакхехьа латтача Іаьдалга из хьал дІакхоачийтаргда.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ЗАСЕДАНИЯ СОГЛАСИТЕЛЬНОЙ КОМИССИИ ПО ВОПРОСУ СОГЛАСОВАНИЯ МЕСТОПОЛОЖЕНИЯ ГРАНИЦ ЗЕМЕЛЬНЫХ УЧАСТКОВ ПРИ ВЫПОЛНЕНИИ КОМПЛЕКСНЫХ КАДАСТРОВЫХ РАБОТ	
В отношении объектов недвижимого имущества, расположенных на территории кадастрового квартала:	
субъект Российской Федерации Республика Ингушетия,	
муниципальное образование «Городской округ г. Малгобек»	
населенный пункт г. Малгобек	
№ кадастрового квартала 06:01:0100003,	
(Иные сведения, позволяющие определить местоположение территории, на которой выполняются комплексные кадастровые работы ²⁾ в соответствии с заключенным договором выполняются от «02» июля 2024 г. № 06/2024/ГО-21 кадастровые работы	
Уведомляем всех заинтересованных лиц о завершении подготовки проекта карты-плана территории, с которым можно ознакомиться по адресу работы согласительной комиссии: Республика Ингушетия, 386302, г. Малгобек, ул. Осканова, 29, блок Б	
Администрация «Городской округ г. Малгобек» (Адрес работы согласительной комиссии)	
или на официальных сайтах в информационно-телекоммуникационной сети «Интернет»:	
Администрация «Городской округ г. Малгобек»	https://malgobek-r26.gosweb.gosuslugi.ru/

(Наименование заказчика комплексных кадастровых работ)	(Адрес сайта)
Министерство имущественных и земельных отношений Республики Ингушетия	https://t.me/minimuscestvori https://vk.com/minizo2022
(Наименование исполнительного органа государственной власти субъекта Российской Федерации, на территории которого проводятся комплексные кадастровые работы)	(Адрес сайта)
Управления Росреестра по Республике Ингушетия	rosreestr.gov.ru
(Наименование органа кадастрового учета)	(Адрес сайта)
Заседание согласительной комиссии по вопросу согласования местоположения границ земельных участков, в отношении которых проводятся комплексные кадастровые работы на территории кадастрового квартала: 06:01:0100003	

Республика Ингушетия, 386302, г. Малгобек, ул. Осканова, 29, блок Б
состоится по адресу: Администрация «Городской округ г. Малгобек»
«01» октября 2024 г. в 11 часов 00 минут.
Для участия в согласовании местоположения границ при себе необходимо иметь документ, удостоверяющий личность, а также документы, подтвержда-

ющие права на соответствующий земельный участок.

Обоснованные возражения относительно местоположения границ земельных участков, содержащегося в проекте карты-плана территории, можно представить в согласительную комиссию в письменной форме в период

с « 10 » сентября 2024 г. по « 30 » сентября 2024 г.
с « 01 » октября 2024 г. по « 04 » ноября 2024 г.

Возражения оформляются в соответствии с частью 15 статьи 42.10 Федерального закона от 24 июля 2007 г. № 221-ФЗ «О государственном кадастре недвижимости»⁶ и включают в себя сведения о лице, направившем данное возражение, в том числе фамилию, имя и (при наличии) отчество, а также адрес правообладателя и (или) адрес электронной почты правообладателя, реквизиты документа, удостоверяющего его личность, обоснование причин его несогласия с местоположением границы земельного участка, кадастровый номер земельного участка (при наличии) или обозначение образуемого земельного участка в соответствии с проектом карты-плана территории. К указанным возражениям должны быть приложены копии документов, подтверждающих право лица, направившего данное возражение, на такой земельный участок, или иные документы, устанавливающие или удостоверяющие права на такой земельный участок, а также документы, определяющие (определявшие) местоположение границ при образовании такого земельного участка (при наличии).

В случае отсутствия таких возражений, местоположение границ земельных участков считается согласованным.

ГалгIайчен цхъайолча моттигашкара лаьттан хьал техкад

Коазой Мадина

ГалгIай Рослесзаци-тан филиала говзанчаша Iаьлий-Юрта, Кердача Реданта, Наьсарен бархI хьун хьалаш миштад хьажар духьа болх дIабихьар, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГалгIай Республикан Iалам лорадара боахаме.

Из дIахьош чулаьцар яр 198,2 гектар.

«Баьча балхах гуш дар, цига нийсденна кхоачамбо-ацараш юстардахара дукха хало е эшаш цахилар. Хьун хьал во да ала йиш йолаш дац.

Цига болх дIабыхьарах Наьсарен кхален даькъ тIа ягIача гаьний хьал довза таро хургьа, тIехьагIа царна малагIа доал эш харах бола хоам ба из», - аьлар Iалам лорадара боахаме.

Белгалду, хьун хьал довза-ра бола болх каст-каста хьун даькъ тIа дIахьош хилар.

ГалгIай мехка дийцар, ций дIадалар тоадара хьакъехьа

Коазой Мадина

Магасе дIайихьар «Ций а тIехка тIум а, шоаш раьза болаш, дIаялара хьал тоадеча юкъярлоно даькъа лацара хьакъехьа йола кхетаче», - аьлар «Сердало» газетага «ЦаI йолча Росссе» зарбан болх ле-лабераша.

Кхетачен доакъашхой хьажар республике ций дIадалара гIулакх дегIадоалара хаттарашка. Белгалдир, шоай лоIаме а болаш, ций а иштта тIехка тIум а дIаялара гIулакх тIехьарча шерашка дика дегIадоагIаш хилар. Иштта лоалахарча республикашка ций дIадалара хьал дегIадоалара хаттараш а техкар: мичахьа, малагIча

даькъ тIа из болх дикагIа латт.

Кхетачен доакъашхочо «ЦаI йолча Росссе» парте моттигерча комитета кулгалхочо Кхоартой ИбрахIима къамаьл дир цига.

«ЦаI йолча Росссе» моттигерча отделене даим дика даькъа лоац, ций дIадалара декхараьш кхоачашдеча. Оаха тайп-тайпара кхетаченаш ю, цига партийцаш тIахьехаш, хьинар

долча нахагара депутаташка кхаччалца», - аьлар Кхоартой ИбрахIима.

«Дикача наьха клуба» ганзо вIашагIелла кхетаче, из хаттар юкъярлоно хьаллацара лаьрIа яр. Иштта цу лоархIамеча моттиге паччахьалкхен, юкъярлон болхлой шоайла бувзам делабара тIахьийхар.

Iалам лорадара бокъонаш телхаяьчоа, гIод техад

Коазой Мадина

Республикан гонахъара Iалам лорадара Министертвон инспектораша, ГIой-Юртара балха тIа вола саг, хьайба-ех совьовлаш йола нувхаш ший лаьттан доазон йисте Iойоассаярах административни бехкток-хаме эзав, яхаш, дий-цар «Сердало» газетага Iалам лорадараша.

Цар баьча хоамах, цу тай-пара хьал нийсделча, из 51 ст. ФЗ № 7-ФЗ 10.01.2002 «Нувхаш Йокхувсара» закон телхадарех лоархIаш да.

«Iалам лорадара бокъ-онех, юртарча, хьун йи-стерча, салоIача, дарбан-унахциенон, хин доазон тIа нувхаш Йокхувса йоагIаш яц», - аьлар ГалгIай Республикан Iалама Министертвон.

ХIанз Iалам лорадара бокъонаш телхаяьчо гIод токхаргда 3000 сом (д. 2 ст. 8.2 КоАП РФ). Белгалъяьча хана из гIод дIатекха ца хуле, соцаьм дIабохийтаргIа ГалгIай Республике гIола долча Федеральни гIулакхе, РФ КоАП 32.2 ст. дIадехьача беса.

Илдарха-ГIалий тIарча мах беча моттигаша болх мишта бу хьажар

Коазой Мадина

Боахамашта юкъяра болхлой тоабанна чубоагIаш бола ша-хъара администраце, йоал йоаккхача гIулакха тIара нах,

Роспотребнадзора викалаш баха хилар Илдарха-ГIалан доазон тIарча шоай доалахъара хIама докхача даькъ тIа, яхаш, дийцар «Сердало» газетага цигарча зарбан болх ле-

лабераша.

«Кхоачамбоацараш дий хьажар мах тIагохара хьакъехьа, мах бара бокъонаш телхаш моттиг йий хьажар, йох-

каш йола хIама нийса лорайой а, иштта бокъо луш дола каьхатш долаш дий а хайра», - аьлар Илдарха-ГIалий тIарча мэре.

Цига болх дIахьош, цхьадола кхоачамбоацараш гучадаьлар.

«ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ» ПРАВИТЕЛЬСТВА РИ ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ КОРРУПЦИИ +7 (8734) 55-11-57, ЕДИНЬИЙ ТЕЛЕФОН СЛУЖБЫ СПАСЕНИЯ 112

сердало

Главный редактор: Курскиева Х.А.

Адрес Правительства РИ: 360001, г. Магас, пр. И. Зязикова, 12.

Адрес редакции и издателя: Республика Ингушетия, 386101, г. Назрань, Тер. Центральный округ пр. И.Базоркина, 60. Тел.: 8 (8734) 77-11-84. Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована Управлением Росохранкультуры по ЮФО. Рег. номер ПИ № ФС 10-6526 от 5 марта 2007 г.

E-mail: serdalo@yandex.ru Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены в компьютерном центре издательство газеты «Сердало».

Время подписания номера по графику в печать: 25 сентября 2024 г. Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не совпадать с позицией редакции. При перепечатке ссылка на газету обязательна. Письма, рукописи, фотографии, рисунки не рецензируются и не возвращаются. Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве «Южный регион», с готовых диапозитивов Адрес: 357600, Ставропольский край, г. Ессентуки, ул. Никольская, 5. Заказ № 1435 Тираж: 2000 экз.

Г ОБЪЯВЛЕНИЯ

Минсельхоз Ингушетии информирует о возможности предоставления на праве аренды:

1. Земельный участок с кадастровым номером 06:02:0000000:1787, площадью 92736 кв.м., расположенный по адресу: Российская Федерация, Республика Ингушетия, Сунженский муниципальный район, с.п. Галашки, в целях осуществления деятельности крестьянского (фермерского) хозяйства.

2. Земельный участок с кадастровым номером 06:02:0001017:154 площадью 111486 кв.м., расположенный по адресу: Российская Федерация, Республика Ингушетия, Сунженский муниципальный район, с.п. Галашки, в целях осуществления деятельности крестьянского (фермерского) хозяйства.

3. Земельный участок с кадастровым номером 06:02:0001017:155 площадью 204220 кв.м., расположенный по адресу: Российская Федерация, Республика Ингушетия, Сунженский муниципальный район, с.п. Галашки, в целях осуществления деятельности крестьянского (фермерского) хозяйства.

Граждане и (или) крестьянские (фермерские) хозяйства, заинтересованные в предоставлении указанных участков, имеют право в течение тридцати дней со дня опубликования извещения, подавать заявление о намерении участвовать в аукционе на право заключения договора аренды такого земельного участка возможно в будние дни с 09:00 до 18:00 по адресу: Республика Ингушетия, г. Назрань, ул. Муталиева, 8.

Заявления принимаются по адресу: 386101, Республика Ингушетия, г. Назрань, ул. Муталиева, 8. Контактный телефон: 8(8732) 22-60-26.

Способ подачи заявлений: в виде бумажного документа непосредственно при личном обращении или в виде бумажного документа посредством почтового отправления.

Дата начала приема заявлений - 09:00, 27.09.2024 г., дата окончания приема заявлений - 18:00, 28.10.2024 г.

Утерянный аттестат №06 АБ 0015665, выданный СОШ №4 г. Назрани в 2013 г. на имя Цолоева Ибрагима Хосеновича, считать недействительным.

Утерянный диплом №130624 1548221, выданный Институтом экономики и права в г. Назрани в 2015 г. на имя Сукиева Мовсара Беслановича, считать недействительным.

Утерянный аттестат №06 АБ 0004236, выданный СОШ №3 с. п. Плиево в 2011 г. на имя Илиева Исраила Абдул-Рашидовича, считать недействительным.

Йоккхача яхъашка белгалбаьлар вай каратисташ

Аькхенаькъан Марем

XVI-ча ерригача Росселатарах долча кагирхой ловзарашка дошо, дото майдилгаш яхъар вай мехкарча каратисташа. Краснодарерча Витязево яхача

юрта д'айихъар яхъаш. Мехкарча 49 моттигера 900 совг'ла спортсмен гулвеннавар цу яхъашка.

Дошув кхъачар 12-13 шерга кхъача спортсменагта юкье 42 кг дозал долча Гаьгенаькъан

Рамзана, дотув даьккхар 39 кг волча Шовхаланаькъан Илеза. Шаккха спортсмен Юмавеш хинна тренераш - Росселатарах федерациян моттигерча оаг'онна кулгалду Шовхаланаькъан Иаддал-Иазит, Къоастой Джабра-

ил. Берий-кагирхой эггара йоккхаг'ла йола спорта яхъаш лоарх'лаш да ерригача Росселатарах кагирхой дола ловзараш. 2008-ча шера денз, хьадахъаш да уж Росселатарах.

Г'алг'айчен дзюдоисташа, СКФО Хьалхале йоаккхача, толамаш даьхар

Коазой Мадина

Лайчилла бетта 13-17-ча деношка, Рязане д'ахьоргъа кагирхошта юкьера Хьалхале яккхара дзюдох йола яхъаш. Цунца дувзаденна российский кураш т'ара цига г'орг'бола спортсменаш хьакъоастабеш бола болх д'ахьу. Укх деношка СКФО Хьалхале д'айихъар Шолжа-Г'алий т'ла, цига дакъа лоацаш бар вай спортсменаш, аьлар «Сердало» газетата Г'алг'ай Республикан

Паччахьалкхен зарбан болх лелабераша.

Вай спортсменагта дика моттигаш яхъар цига, шоай спорта говзал гойташ. «Уж бар Пхьиленаькъан Султан (60кг), Булгучанаькъан Муса (90 кг), Ибрах'им (55 кг), Гоамбатанаькъан Муслим (90 кг), Боканаькъан Ислам (55 кг), Албоханаькъан Жабраил (60 кг), Мужухой Имран (66 кг)», - йоах хоамо.

Буро к'алхара ФОК йиллача ханал хьалхаг'ла кийча хургъа

Аькхенаькъан Марем

Йиллача ханал хьалха тоая хургъа Буро к'алхара ФОК. «Сердало» газетата Мехкадаь зарбан болх лелабераша беча хоамах, Иан хьалхарча бетта ший налараш хьаелларгъа цу моттиго.

ООО «Экострой» яхача г'ишлон балхаш леладеча оаг'он кхъаьегамхой ба из болх д'ахьораш. Карарча хана,

т'ера пенаш, к'алхара кийле тоаеш, аьшкабетона пен хьалботташ боахк уж. Болх йистебаларца, эшаш мел бола кхоачам д'лачухьорг'ба ФОКе; бокса, дзюдонна ларх'ла доазош къоастадергда.

«Демографи» яхача къаман проекто «Спорт-вахара оамал» яхача моттигерча проектата Г'юлла д'ахьош ба из беркате болх. Д'адахача шера б'аьстан хьалхарча бетта хьалъе йолайир из ФОК.